

**XXXII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia (OTDK)
Kolozsvár, 2015. április 15–18.**

Az Erdélyi Kerékpárút-hálózat

Szerző:

Bán Barna

Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár, Földrajz Kar, Turizmus és területfejlesztés szak,
mesterképzés, II. év

Témavezető:

dr. Bartos-Elekes Zsombor, egyetemi adjunktus

Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár, Földrajz Kar, Magyar Földrajzi Intézet

Tartalomjegyzék

1. Bevezető.....	2
2. A kerékpárút-hálózat első lépései	2
3. Székelyföld domborzati viszonyairól.....	3
4. Zöldutak	4
4.1. Zöldutak Romániában.....	4
5. Felszerelés	6
5.1. Fontos az elővigyázatosság!	7
6. Cél	7
7. Anyag és módszer	8
7.1. Előzmények	8
7.2. Adatgyűjtés	8
7.3. Térképszerkesztés.....	10
7.3.1. A térkép vetülete	10
7.3.2. Domborzat.....	10
7.3.3. Rajzolás előkészítése	10
7.3.4. Vízrajz.....	11
7.3.5. Növényzet	11
7.3.6. Úthálózat	11
7.3.7. Határok.....	12
7.3.8. Települések	12
7.3.9. Generalizálás.....	12
7.3.10. Névrajz	12
7.3.11. Tematikus elemek	13
7.4. A rajzolás folyamata.....	13
8. Útleírások	14
8.1. Nyárádszereda–Székelykeresztúr (Nyárád mente).....	14
8.2. Székely–szász határút	15
8.3. Nyikó mente	17
8.4. Gyümölcsút.....	19
8.5. Korondi kerékpáros tanösvény	20
8.6. A Só útja	22
8.7. Pálpataka–Székelyvarság.....	23
8.8. Barangolás a Hargitán	24
8.9. Borvízút	27
8.10. Sepsi-zöldút	28
8.11. Zéroo útja.....	31
8.12. Nemere Útja.....	31
9. Weboldal	32
10. Összegzés	33
8.Irodalomjegyzék.....	34
8.1.Térképek	35
8.2.Webcím jegyzék	35
Mellékletek:.....	37

1. Bevezető

A Cholnoky Jenő Földrajzi Társaság 2009-ben kezdte el, a KORPA (Korond–Parajd fenntartható fejlődése) projekt keretén belül a kerékpáros turistajelzések festését. A Korond környéki biciklis tanösvény kijelölésére diákokat toboroztak, valamit támogatókat vontak be és egy egyhetes terepgyakorlat során létrehozták Erdély első egységes biciklis turistajelzésekkel ellátott kerékpáros tanösvényét. A megmozdulást több hasonló példa is követte. Kerékpáros turistajelzésekkel találkozhatunk a Nyárád- és Nyikó mentén, a Küküllők, Homoródok mentén, de a Hargitától el egészen a Háromszéki-medencéig, több mint 1000 km összhosszúsággal.

Az aktív sportolás és a kerékpározás az egész életemet meghatározó tényező volt. Az egyetemre kerülés után kikerültem ebből a mozgalmas életvitelből egészen addig, amíg 2009 szeptemberében megrendezésre nem került a KORPA terepgyakorlat. Számomra ez volt az első ilyen jellegű alkotómunka. Az operatív munkamegosztásnak és a nagyon jó csapatléggörnek köszönhetően egy szűk hét alatt sikerült létrehozunk a semmiből valamit. Ez a tapasztalat indította el bennem az alkotó terepgyakorlatok iránti érdeklődésemet. A rákövetkező években részt vettem a Nyárád-, Homoród-, Nyikó menti jelzésfestéseken, de a Varság fele vezető út vagy a Madarasi-Hargitára felvezető út kijelölésén is. E terepgyakorlatok alatt született meg bennünk az ötlet, hogy külön-külön már létező felszabdalt tematikus utakról készült térképek mellé egy egységes jelkulccsal és méretarányal rendelkező átfogó térképsorozatot hozzunk létre. A térképek mellé egy útikönyvszerű, tömör útleírásokkal ellátott látványosságokat bemutató rész is kapcsolódik, ami kiegészül kerékpáros turisták számára hasznos információkkal. E dolgozat ennek a munkának a lépéseit és eredményét hivatott bemutatni.

A bevezető után néhány szóban Székelyföld domborzati viszonyairól lesz szó. Egy kerékpáros kirándulónak hasznos információkkal szolgálhat egy átfogó kép az út során szembesülő domborzati viszonyokról. Bemutatásra kerül a zöldutak jelenlegi helyzete Romániában, amit a Román Biciklisek Szövetsége által javasolt jelzésrendszer követ. Ezek után, az útikönyvszerű struktúrát követve, bemutatom a kerékpáros tárázáshoz szükséges felszerelést. Majd az adatgyűjtés bemutatása következik, a térképkészítés során használt módszerekről is szó lesz, majd az érintett települések és útvonalak látnivalóit taglalom. Végül az egészet összegzem és a mellékelt térképekkel lesz egész a dolgozat.

2. A kerékpárút-hálózat első lépései

Mielőtt a munkám bemutatását elkezdeném, néhány szóban összefoglalnám az elmúlt 3 évet, a hálózat kialakulásának folyamatát.

Az ötlet szülőatyja Pál Zoltán, tanársegéd a BBTE Földrajz Karán. A 2009-es KORPA projekt lejárta után, több diák is kedvet kapott a hasonló jellegű jelzések kijelöléséhez. 2010-ben a Bándi Ferenc a Gyümölcsútról, Czimbalmos Jenő a Székely-szász határútról, Pap Ildikó a Nyikó mentéről, Péter Emese a Pálpatakát Székelyvarsággal összekötő útról, Sebestyén Katalin a Nyárád mentéről, míg Szőke Orsolya a Homoród mentéről írtak szakdolgozatot. Ezekben az alternatív üdülési formát, a kerékpáros turizmust jelölték meg, és az ökoturizmus népszerűsítendő, kerékpáros zöldút kijelölésével fűzték fel a környék látványosságait. A rákövetkező évben Gáll Atilla szakdolgozatában a már létező hálózatot a 2003-2004-ben a Hagymás-hegységben kijelölt Fenyő Útjával köti össze. 2012-ben Márkos Ágnes mesteris szakdolgozatában létrehozza a Nemere Útja zöldút térképét, melyben Felső-Háromszék kulturális és természeti látványosságait mutatta be, valamint hasonlóan az előbb említettekhez, ő is a kerékpáros turizmus félig szervezett formájában látja környezet népszerűsítésének jövőjét.

3. Székelyföld domborzati viszonyairól

Az Erdélyi Kerékpárút Hálózat jelenlegi kiterjedése a történelmi Székelyföld határain belülre korlátozódik. Legészakabbi pontja Gyergyószentmiklós, nyugaton Marosvásárhely, délen a háromszéki Bikfalva, keleten Bereck határolja. Székelyföld domborzatának nagy részét a Keleti-Kárpátok legfiatalabb belső vulkáni vonulatai alkotják. Központi részében a Gyergyói-havasok, a Hargita, a Csíki-havasok, a Bodoki- és Baróti-havasok találhatóak. Ezekben és a környező hegyekben nagyon sok helyen utóvulkáni tevékenységre utaló nyomokat találunk. Magas ásványianyag-tartalmú ásványvizek, CO₂-os és kénes szivárgások stb. A Kárpátok e része olyan nagy kiterjedésű medencéket zár közre, mint a Csíki- vagy Gyergyói-medence, de a Felső-Háromszéki-, a Baróti, a Kászoni-medencéket is érdemes megemlíteni. Keleten a Nemere-hegység zárja a Felső-Háromszéki-medencét, délkeleten a Háromszéki-havasok, délen a Bodzafordulói-havasok. Tágabb értelemben ide sorolható a Brassói-medence északi része is. Székelyföld legmagasabb csúcsai a Hargita vulkanikus kráterperemein találhatóak. Legmagasabb a Madarasi-Hargita (1800), Csicsói-Hargita (1759), Rákosi-Hargita (1756), a Hagymás-hegységben található Nagy-Hagymás-csúcs (1792), Öcsém-tető (1707). Az Erdélyi Kerékpárút Hálózat jelzett útvonalai érintik az Erdélyi-medence határán levő Küküllő menti hátság vidékeit, a Sóvidék felszíni só kitüremkedéseit, a Hargita völgyeit és csúcsait, köztük a legmagasabb csúccsal, ezen kívül az utóvulkáni működés szempontjából jellegzetes Alcsíki-medencét, valamint az Alsó- és Felső-Háromszéki medencéket. (VOFKORI, 1998)

Az 1000 km jelzett útvonal igen változatos domborzati körülményeket biztosít a kerékpározásra. Tehát az utazó legyen edzett vagy csak elszánt, megtalálja a számára megfelelő és kedvére való útvonalat.

4. Zöldutak

A zöldút meghatározás szerint, olyan útvonal, amelyet természeti övezetek mentén alakítanak ki. A gyalogos és kerékpáros közlekedést szolgálja, de a természeti és kulturális örökség védelmét hivatott erősíteni. Sportra, kikapcsolódásra, közlekedésre egyaránt használható. Hozzájárul az egészséges életmód népszerűsítéséhez, egy alternatív kikapcsolódási formát biztosít. A rekreáció, tanösvények formájában, sok helyen információszerzéssel, tanulással is kiegészíthető. Elősegíti a helyi gazdaság fejlődését és a helyi közösségek erősödését. A zöldút (greenway) kifejezés először az Amerikai Egyesült Államokban jelent meg az '50-es években. Ekkor még csak a városi zöld övezetekben kialakított útvonalak megnevezésére szolgált. Célja az volt, hogy felhívja a figyelmet az egészséges életmódra és népszerűsítse a gyaloglást és a kerékpározást. Európába a '80-as évek végén került be a köztudatba. A turizmus által értékesített, nem motorizált közlekedést támogató, természetben végigvonuló útvonalakat nevezték így. (ANDRÁS–MÁRKOS, 2010)

1997-ben létrejött az Európai Zöldút Szövetség (European Greenway Association - EGWA). Ennek elsődleges céljai közt szerepel az infrastruktúra megőrzése (használaton kívüli vasúti vonalak, történelmi utak – római utak, zarándokutak stb.) és a zöldútként való hasznosítása; a nem motorizált járművek innovációs támogatása; adatbázisok készítése a zöld utakról; a különböző „zöld” szervezetek közötti tapasztalatcsere támogatása; helyi és nemzeti szervek tájékoztatása; a fenntartható fejlődés, természetvédelem és regionális kohézió támogatása.¹

4.1. Zöldutak Romániában

Zöldutak terén pionír a Polgártárs Alapítvány volt Romániában. A szervezet a környezet védelmét és a közösségek erősítését támogatja, hozzájárulva a fenntartható fejlődéshez. Első zöldút, amit támogattak a Borvízút volt az Alcsíki-medencében 2004-ben. Azóta mintegy 26 zöldút létrejöttét támogatták.² (BOÉR, 2011)

Ezen kívül létezik még az Arany útja az Erdélyi-szigethegységben, a Máramarosi Örökség Útja, a Só Útja, amely Marosvásárhely közeléből indul és egészen Parajdig tart, de ide sorolhatjuk a

¹ Az Európai Zöldút Szövetség honlapja: <http://www.aevv-egwa.org/>

² A Polgár Társ Alapítvány honlapja: <http://www.polgartars.ro>

Szász Zöldutat is a Nagy-Küküllő mentén, a Fenyő Útját a Hagymás-hegységben, a Mészkö Útját a Torockói-hegységben, vagy akár a Túr Útját, a Túr mentén. (GÁLL, 2011)

A zöld utak jelölésére nincs egységesen elfogadott módszer. Van ahol hagyományos gyalogos turistajelzésekkel, de van ahol specifikusan, csak arra az útvonalra vonatkozó jellel találkozhatunk. A Cholnoky Jenő Földrajzi Társaság egy országosan elfogadott jelzésrendszert használt.

A Romániai Kerékpározók Szövetsége (Federația Bicicliștilor din România - FBR) 2007-ben törvénytervezetet adott be Romániai Nemzeti Kerékpáros Turistautak Hálózata címen. A tervezetben pontosan meghatározzák a hálózatban használt jelzésrendszer technikai paramétereit. Alapanyag szerint megkülönböztet két féle felületet: festéssel történő jelzést, irányjelző táblát. A két jelzés között egyetlen különbség csupán a jelzések méretében van. Míg a festett jelzés 16*16 cm méretű, addig a tábla mérete elég, ha 10*10 cm. Jel megjelenése alapján kétféle jelzést különböztetünk meg, a zöld biciklis piktogramot, illetve a C jelzéseket. Hogy kitűnjön a környezetéből a jelzéseket fehér alapra festik, három különböző színnel. Ezek a színek az útvonal nehézségét tükrözik. Sárga, ha könnyű; piros, ha közepes és kék, ha nagyon nehéz az adott szakasz. A biciklis piktogram fehér alapon sötétzöld színnel jelölt 16*40 cm méretű kerékpározó. Két féle módon jelenhet meg. Ha egyenesen halad, akkor közúti kerékpárutat jelöl, ha hegyre felfele halad, akkor hegyi kerékpárutat jelöl. (1-es ábra) (MITITEAN, 2007)

Kijelölésnél figyelembe kell venni, hogy a jelzés mindkét irányból jól látható legyen. Leggyakrabban fák törzsére, villanyoszlopokra, kerítésekre, út menti sziklákra, kövekre, hídfőkre vannak festve a jelzések. Szükség esetén a fentebb meghatározott méreteknél nagyobb jelzéseket is alkalmaztak a kijelölésnél, hogy távolabbról is észrevehetőek legyen. (PÁL, 2010)

Az útvonalak kijelölési kritériumai:

- a kijelölendő út haladjon át a településen és fűzze fel úgy a természeti, mint a kulturális látnivalókat;
- kapcsolódjon a már meglévő hálózat valamely részéhez;
- olyan erdei, mezei utakon haladjon, ahol már kialakult, akár részben is az alapinfrastruktúra;
- a nyomvonal kerülje el a nagy forgalmú utakat; haladhat a már forgalomból kivont vasúti töltéseken, szélesebb ösvényeken. (PÁL, 2010)

A kerékpárút hálózat célközönsége azok az aktív turisták, akik fel szeretnék fedezni a fő turisztikai csomópontoktól távolabb eső települések természeti és kulturális értékeit. Mivel nagyon sok helyen információs táblák mutatják be a jellegzetességeket és segítik az utazót a tájékozódásban, a tanulni vágyóknak is szól, akik időt szánnak rá, hogy megismerjék a helyieket, helyben vásárolnak, vagy akár igénybe veszik a helyi szolgáltatásokat. (PÁL, 2010)

5. Felszerelés

Mint, ahogyan az emberi testnek, úgy a kerékpárunknak is felkészülésre van szüksége egy huzamosabb túra előtt. Mielőtt biciklis túrára indulnánk, érdemes alaposan megvizsgálni kerékpárunkat. Ha nem értünk hozzá, akkor célszerű szakszervizben átnézetni. Később nagyon sok kellemetlenségtől meg tud kímélni, ha megfelelő állapotban indulunk útnak.

A kerékpártúrák felszerelése nem sokban különbözik a gyalogos túrákétól. Legfontosabb különbség, hogy kerékpározni soha ne induljunk bukósisak nélkül! Amennyiben teljesen nomád és önellátó túrázóként vágunk neki utunknak, figyelembe kell vennünk, hogy csomagunk elérheti a 20–25 kilógrammos súlyt is. Ezt célszerű csomagtartóra felpakolni és vízhatlan huzattal bevonni. Ha rövidebb útra indulunk, éjszakázás nélkül, akkor elég csak a legfontosabbakat magunkkal vinnünk. Érdemes összeállítani egy kisméretű egységcsomagot, ami nélkül soha nem indulunk útnak, különben mindig otthon fog maradni valami. A hegyi kerékpározás legfontosabb alapfelszerelése a pótbelső, a defektjavító felszerelés, pumpa, illetve néhány imbuszkulcs, hogy ha szükség van rá, lehessen kisebb állításokat vagy javításokat végezni. Magas szintkülönbségű, hegyvidéki útvonalakhoz nem ajánlott csomagtartóval elindulni, illetve túlságosan nehéz hátizsákkal sem. Ezért, ha mindenképp magashegyre szeretnénk tekerni, akkor túránkat egy naposra ajánlott tervezni. (BAKI, 2004)

Hosszabb, több napos túrázásnál a sátor és hálózásák mellett a megfelelő derékalj is nagyon fontos. Táborozási felszerelésünkben helyet kaphat egy jól működő gáz- vagy benzinfőző, edények egyéb főzőfelszerelések, gyufa, de ne feledkezzünk meg a gyógyszerekről sem. Hasznos, ha van nálunk fájdalomcsillapító, hasfogó, sebtapasz, kötszerek valamint a napkrém is nagyon sokszor jól jöhet. Ruházatunknál nagyon fontos figyelnünk az állandó száraz váltásruhára, valamint a jól szellőző alöltözékre. Mindig legyen nálunk csere zokni, valamint esőkabát. Kiegészítőként megemlíthető a biciklis kesztyű és a szemüveg, simléderes kalap.

Kerékpárunk felszereléséhez elengedhetetlen az első és hátsó lámpa (pótelemekkel), kulacstartó, lezáró, szerszámok, pótbelső. A tájékozódást megkönnyítendő terepi GPS-ek ma már bárki számára elérhetőek és akár a kerékpárra is felszerelhetjük őket. Ezekre feltölthetünk

nyomvonalakat, térképeket és folyamatosan mutatják aktuális helyzetünket, magasságunkat, sebességünket. Viszont figyelembe kell vennünk, hogy tájékozódásunk során nem támaszkodhatunk csak elektronikus készülékeinkre. Az elemek és akkumulátorok egy idő után lemerülhetnek (hideg időben a tervezettnél hamarabb).

5.1. Fontos az elővigyázatosság!

Akár rövid, egy-két napos túrára, akár egy hetes túrára indulunk, figyelembe kell vennünk, hogy hegyvidéki utakon, sok helyen a civilizációtól több tíz kilométerre fogunk kerekezni. Célszerű tartalék akkumulátorokkal felszerelkezni a telefonhoz, vagy ha van már mód, legyen nálunk napelemes töltő, hogy soha ne maradjuk telefon nélkül. Ezen kívül arra fel kell készülnünk, hogy utunk során hegyi pásztorkutyákkal, medvével, vaddisznóval és más vadállattal is találkozhatunk. Erre az esetre érdemes magunknál tartanunk állatriasztó sípot, petárdát, vagy végső esetre bors- vagy gáz spray-t. Életmentő lehet!

6. Cél

2009 és 2012 között 7 szakdolgozat részletezi a hálózat különböző részeit. Már az elején megszületett az ötlet az egységesítésre, így a kijelölések folyamán következetesen a fentiekben taglalt jelzéseket alkalmazták a szerzők, valamint a terepgyakorlatok során való kijelöléseknél is.

A terepi kijelölések tömbösítve zajlottak. A mozgalmat elindító Korondi körút 2009 szeptemberében, a Nyárád mente, Nyikó mente, Pálpataka–Székelyvarság útvonal, valamint a Gyümölcsút 2010 tavaszán lettek kijelölve. A Homoród menti, valamint a Hargita-hegységben barangoló útvonalakra a jelzések 2010 őszén, a Nemere Zöldútra a 2011-es év folyamán kerültek fel. A székely-szász határúton kívül, mindenik útvonalhoz készült térkép. Némelyhez saját készítésű, másokhoz ortofotó vagy Google Earth alapú térkép. Ezek mérete, jelkulcsrendszere teljesen eltérő volt, valamint a nagyközönség számára nem voltak elérhetőek. (2-es ábra)

Célunk ezen térképek egységesítése, egységes jelkulcsrendszerrel való ellátása, valamint közzététele. A térképek különbözősége miatt első lépésben el kellett döntenünk, hogy milyen alaptérképet használunk. Legcélszerűbbnek egy teljesen fehér lapról induló, új térkép elkészítését tartottuk, melyre különböző rétegekben kerülnek fel az általános és tematikus térképi elemek. A térkép elkészítésének lépései a későbbiekben kerülnek részletezésre.

Ahhoz, hogy teljes legyen a térkép, a feltüntetett piktogramokat, természeti és kulturális látványosságokat, leírásokkal egészítettük ki, amelyet a térkép hátoldalán jelenítünk meg. A leírások alapjául a szakdolgozatokban taglalt leírások szolgáltak, valamint kiegészültek

szakirodalmi háttéranyaggal és az útvonal műszaki paramétereivel. Mivel hosszú távú céljainkban egy útikönyv kiadása szerepel az Erdélyi Kerékpárút-hálózatról, az útleírások ezt a stílust követik. Az útvonal kezdőpontjától a végpontja felé haladva, a látványosságokat érintve, röviden mutatja be azt.

A szakdolgozatok szerzői által létrehozott 7 kerékpár útvonalon, valamint a Korondi körúton kívül más szervezetek is jelöltek ki útvonalakat, melyekkel a kerékpározókat szeretnék bevonni a kis léptékű turizmusba. Romániában első a Polgártárs alapítvány volt, az Olt völgyében található Borvíz úttal. A 2007-ben a Fókusz Öko Központ által létrehozott Só Útja, a sepsiszentgyörgyi Alpin Sport egyesület által létrehozott Zeroo útja, valamint a nemrégiben átadott Sepszi-zöldút is ide tartozik. (3-as ábra)

7. Anyag és módszer

7.1. Előzmények

A térkép szerkesztésének első lépése a térkép méretarányának meghatározása. Már itt egy problémába ütközünk, mivel az általam készített térkép első sorban turista térképnek készült. A turistatérképek általában 1: 25 000-től 1: 60 000 méretarányúak. Kivételes esetben elérhetik az 1: 100 000 méretarányt is. A lehatárolandó terület alapján és a kívánt részletesség függvényében úgy döntöttünk, hogy mivel egy 1: 125 000-es méretarányú térkép egy lapként 1200*1200 mm lenne, amit már kényelmetlen használni, térképszelvényekbe rendezzük. Így jött létre egy A2-es, 420*594 mm méretű és egy A1-es, 841*594 mm méretű térképszelvény.

Következő lépésben a térkép kivágatának meghatározása, az ábrázolandó terület behatárolása történik. A nagyobb térképszelvény esetében a legészakabbi pont Gyergyószentmiklós, keleten Tusnád, délen a Baróti-medence és nyugaton Marosvásárhely határolja. A kisebb térképet északon az Alcsíki-medence, Csíkszentkirály, keleten Bereck, délen Bodzaforduló és nyugaton a Baróti-hegység határolja. E határokon belül tevékenykedett a Cholnoky Jenő Földrajzi Társaság, és jelölt ki egységes módszerrel, mintegy 1000 kilométernyi összhosszúságú kerékpáros turistautat.

7.2. Adatgyűjtés

A térképszervezés második szakasza az adatgyűjtés. Alaptérképnek az 1970-es évekbeli román topográfiai térképeket használtam. A 1: 100 000 méretarányú szelvényekről berajzoltam az általános térképi elemeket, a vízhálózatot, úthálózatot, települések alaprajzát, felszínborítottságot.

Mivel a '70-es évek óta elég sok változás történt a nagyobb városok alaprajzában és a vízhálózatban (vízgyűjtő gátak megléte), a felszín aktuálisabb ábrázolását az OpenMaps térképekkel, ortofotókkal és Google Earth-el egészítettem ki. Így kerülhettek fel a Zetelaki-, Bözödi-, Besenyői-, Szépvízi-vízgyűjtő tavak. Valamint, ahol szükséges volt, módosítottam az úthálózatot. (4-es ábra)

A névanyag az egyik legfontosabb része a térképeknek. A román helységneveket a térképről, a hozzájuk tartozó magyar elnevezést Szabó M. Attila erdélyi és moldvai helységnévtárából társítottam³. A természetvédelmi területek neveit a Környezetvédelmi Minisztérium oldalán található adatbázisból szereztem. A látványosságok elnevezéseit a már létező turisztikai térképekről, illetve Google Maps-ről jelöltem be.

Tematikus elemként a legfontosabb a jelzett útvonal feltüntetése. Az adatokat ezekhez, többször több napos terepi kiszállások során szereztük. 2009 szeptemberében Pálpatakán (Korond község), 2010 márciusában Farcádon, áprilisában és májusban a Nyárád- és Nyikó mentén valamint Varságon, szeptemberében a Hargitán és 2011 májusában a Görgényi-havasokban. Az útvonalak kijelölése alkalmával folyamatosan rögzítettük a bejárt útvonalakat kézi Garmin Map 60 CSx készülékeken. (5-ös ábra) Ezek alól kivételt képeznek azok a jelzett utak, amelyek nem a Cholnoky Jenő Földrajzi Társaság keretén belül lettek kijelölve. Felvettük a kapcsolatot a létrehozó szervezetekkel, ahonnan jobb esetben GPS nyomvonalakat, rosszabb esetben csupán térképeket kaptunk.

Amikor csak térképet kaptunk, olyankor szükség volt az adott térkép georeferálására (koordinátába helyezésére). Ehhez a Global Mapper 11-es verzióját használtam. Első lépésként be kell töltenünk a programba egy koordinátában levő térképet. Erre egy romániai topográfiai térképet választottam. Következő lépésben a kapott térkép betöltése következik. A program figyelmeztet, hogy a térképünk nincsen georeferálva. Kiválasztjuk, hogy manuálisan georeferáljuk a térképünket. E művelet során közös pontokat kell keresnünk a két térkép között. Minimum 4-et, de minél több, annál pontosabb lesz a végeredmény. Miután végeztünk a művelettel, a térképünk alapján ugyan ebben a programban rárajzolhatjuk az adott út vonalát, amit vektorosan kiexportálva már betölthetünk a többi nyomvonal közé.

A GPS-es adatok feldolgozása során szembesültünk azzal a problémával, hogy egyes kézi GPS-ek erdőben nem kapnak jelet, ezért hiányos nyomvonalat készítenek. Ezt kijavítani egy újabb kartográfiai programot, a GPS Track Makert hívtuk segítségül. Ez a program GPS-es

³ Szabó M. Attila helységnév adatbázisa: <http://szabo.adatbank.transindex.ro>

nyomvonalak szerkesztésére szolgál. Egy Global Mapperben megrajzolt nyomvonal alapján rekonstruálni lehetett a GPS nyomvonalát ott, ahol kisebb szakaszok hiányoztak. Voltak olyan részek is, ahol több kilométeren keresztül nem volt jel, így azt teljesen újra kellett rajzolni. Ez a fentebb említett módszerrel, topográfiai és turistatérképeket segítségével sikerült.

7.3. Térképszerkesztés

7.3.1. A térkép vetülete

A térkép, a romániai topográfiai térképek vetületéhez hasonlóan Stereo70 vetületi rendszerben készült, melynek alapfelülete a Kraszovszkij ellipszoid S42 Románia dátuma. A nagyobb térképszelvény határainak vetületi koordinátái méterben a következők: északon 585000, délen 511600, keleten 571500 és nyugaton 467000. A kicsi (A2-es) térkép határai: északon 537000, délen 4635000, keleten 602300 és nyugaton 550000. (BARTOS-ELEKES, 2007)

7.3.2. Domborzat

A domborzat ábrázolására árnyékolásos, úgy nevezett summer módszert használtam. Az ehhez szükséges alapanyagot SRTM (Shuttle Radar Topography Mission) magassági modellből hoztam létre. A magasságmodellt betöltjük a Global Mapper programba, ami a lejtő kitettségét északnyugati irányból, 45°-os szögben megvilágítva érzékelteti. A rétegszínezés helyett, sima egyszínű fehér kitöltést alkalmazunk, majd kiexportáljuk a megfelelő határok között. (6-os ábra) (BARTOS-ELEKES, 2007)

7.3.3. Rajzolás előkészítése

Miután a kellő adat és információ a rendelkezésünkre áll, foghatunk neki a térkép megrajzolásának. Erre a célra a Corel programcsalád Draw nevű rajzoló programjára van szükség. Az általam használt verzió a 13. generációs Corel Draw. Első lépésben beállítjuk a lapméretet, betöltjük a topográfiai térképeket, OpenMaps térképeket, ortofotót, egyéb térképeket. Fontos megjegyezni, hogy a rajzolóprogram nem ismeri a vetületi koordináta rendszereket, ezért az összes használandó térképet azonos határral kell exportálni, majd a betöltés után egyformára átméretezni és egymásra illeszteni. Így tudjuk elérni azt a hatást, hogy az egymás felett levő rétegek, ugyan azt a földrajzi területet fedjék le.

7.3.4. Vízrajz

A vízrajzi elemeket vonalas felületi jellel ábrázolják az ilyen méretarányú térképeken, kivételt képeznek a tavak. A folyóvíz hálózatot három csoportba sorolhatjuk ábrázolási módjuk szerint. Legvastagabbak a folyók 0,7 mm vastag vonallal (Olt, Maros, Küküllők, Feketeügy stb.), ezt követik a patakok 0,4 mm vastag vonallal, (Vargyas, Kormos, Barót, Homoród, Nyikó, Nyárad, Gagy stb.) majd az időszakos vízfolyások 0,4 mm szaggatott vonallal való jelölése. A tavak ábrázolása alaprajzosan történik. Ide sorolhatjuk még a mocsarak, lápok alaprajzos ábrázolását is. Ugyancsak a vízrajzi elemekhez tartoznak a források ábrázolása, ami felületi jelmódszerrel történik. Az Erdélyi-medence jellegzetessége a színes ásványvíz paletta. Az utóvulkáni tevékenységeknek köszönhetően nagyszámban fordulnak elő kénes, sós, szénsavas ásványvizek, melynek kémiai összetételük igen változatos. Előzetesként megemlíthetőek az ásványvizek bemutatására és hasznosítására létrehozott Borvizút, illetve a Korondi Ásványvizes Tanösvény, ezekről a későbbiekben részletesebben is szó lesz. Az Erdélyi-medencében található forrásokból csupán a híresebbeket és a kerékpárutak mentén találhatóakat jelenítettem meg.

7.3.5. Növényzet

A növényzet felületi módszerrel van ábrázolva alaprajzosan. A térképi jelölés egységesen ábrázolja az erdős területeket, megkülönböztetve a fával be nem borítottól. Ezek behatárolásához a topográfiai térképeket használtam, valamint korrigáltam a frissebb, OpenMaps-es térképekkel, illetve légi fényképekkel.

7.3.6. Úthálózat

A területen számos európai és országos út halad át. Ezek egységesen 1 mm vastagságú narancssárga vonalas jellel plusz 2*0,2 mm-es fekete szegéllyel vannak ábrázolva. Az európai és országos utakat útpajzzsal különböztetem meg egymástól. A megyei utak 0,5 mm vastagságú narancssárga vonallal, az előzőhöz hasonló keretvastagsággal, míg a földutak és egyéb összekötő utak 0,3 mm vastag vonallal vannak jelölve. A jelzett kerékpárutak 0,3 mm vastag piros szaggatott vonallal vannak jelölve. Ahol az egységes piros C jelzést lehet követni, ott ezzel is kiegészül a vonal, máshol az adott jelzéssel. A vasút 0,4 mm vastag fekete alapon fehér szaggatott vonallal van ábrázolva.

7.3.7. Határok

A területen kétféle határtípus jelölést kell megkülönböztetnünk, a közigazgatási megyehatárokat, illetve természetvédelmi területek határait. A megyehatárt 2 mm vastag piros vonallal 80%-os átlátszósággal, míg a természetvédelmi terület határát 0,25 mm vastagságú zöld szaggatott vonallal jelöltem. A védett területek határait a Környezetvédelmi Minisztérium honlapjáról letöltött shape-file alapján határoztam meg.⁴

7.3.8. Települések

A térkép méretaránya még megengedi, hogy a településeket alaprajzosan ábrázoljuk rajta, viszont magas generalizáltsági fokkal. Kisebb méretarányú térképek esetében ez jelmódszerrel történik.

7.3.9. Generalizálás

Generalizálás során a részletes topográfiai térképből, egy kevésbé részletes turista térképet hozunk létre. 7 generalizálási módszert lehet elkülöníteni: egyszerűsítés, eltolás, nagyítás, összevonás, tipizálás, kiválasztás, hangsúlyozás. (BARTOS-ELEKES, 2007)

A térkép elkészítése során mind a hét módszert alkalmaztam. Egyszerűsítést alkalmaztam a települések alaprajzos jelölésénél. Az eltolást az utak és patakok esetében használtam, amikor nagyon közel kerültek egymáshoz és fedték egymást. A nagyítás során nagyobbak lettek a vonalas elemek (út, vasút), összevonást alkalmaztam a tanyavilág ábrázolásánál, a tipizálás módszerét a fás területekre használtam – külön jelölöm a fával borított és nem borított területeket. Kiválasztás során a település szélein található házakat nem jelöltem és végül a hangsúlyozás módszere, amit a kerékpárút által is érintett erdei utak esetében alkalmaztam.

7.3.10. Névrajz

A román elnevezést a topográfiai térképekről, a magyar helységneveket a Szabó M. Attila által létrehozott adatbázisból szereztem. A látványosságok elnevezéseit a helyszűke miatt csak magyarul vettem fel a térképre. Ezeket a Nemere-útja térképről, a Sepsi-zöldút térképéről, a Gyümölcsút térképéről, Nyikó mente térképéről, valamint további turistatérképekről és a DiMap

⁴ Romániai védett területek adatbázisa: <http://www.mmediu.ro/beta/domenii/protectia-naturii-2/arii-naturale-protejate/>

által kiadott Hargita és Nemere-hegység turistatérképeiről jelöltem be pontosan. A vízneveket a DiMap turistatérképein, egyéb turistatérképeken és települések monográfiáiban találtam meg.

7.3.11. Tematikus elemek

A térkép tematikus elemei az útvonalak mentén felfűződő természeti (természetvédelmi területek, kilátópontok, barlangok, hegycsúcsok, természeti ritkaságok stb.) és kulturális (templomok, tájházak, múzeumok, emlékművek, várromok, kúriák stb.) látnivalók, a biciklis turisták számára hasznos információk (szervizek, turisztikai információs irodák stb.), tanösvények, fürdők, információs irodák, elszállásolási és étkezési lehetőségek. Ezeket saját készítésű piktogramok jelölik és jelentései a jelmagyarázatban megtalálhatóak. Helyzetük pontos behatárolásánál az államvizsgák mellékleteként csatolt térképeket, már létező turistatérképeket, valamint a DiMap Hargita és Nemere-hegység turistatérképeit használtam.

A szálláshelyek jellegüktől függően 4 különböző piktogrammal vannak jelölve a térképen. Megjelennek a szállodák, a panziók, a kempingek és a menedékhelyek.

7.4. A rajzolás folyamata

A rajzolás a méretarány beállításával kezdődik. A berajzolni kívánt elemeket mind külön rétegre ajánlott rajzolni, ez későbbi módosítás, szerkesztés során hasznos lehet. Fontos a rétegek megfelelő sorrendje. Legalul a topográfiai térképek, OpenMaps térképek, ortofotók, egyéb térképek kapnak helyet, mind különböző rétegeken. E fölött lesz a háttért kitöltő árnyékolásos domborzatmodell. Erre jön a nem erdővel borított területek, majd a vízhálózat, települések, határok, vasút, közút, jelzett kerékpárutak és végül a tematikus elemek és a piktogramok.

A vízhálózat berajzolásával kezdjük, következik az úthálózat, majd a települések, a határok és az erdőfoltok berajzolása. A folyóvíz- és úthálózat, valamint a határok vonalas, míg a települések, a tavak és az erdőfoltok alaprajzosan kerülnek fel a térképre. Ezek után felkerülnek a nevek, csúcsok, a jelzett útvonalak berajzolása. Majd a végén a tematikus elemek és a piktogramok. Ezt már csak a térkép jelkulcsának, címének és méretarányának a feltüntetése követi.

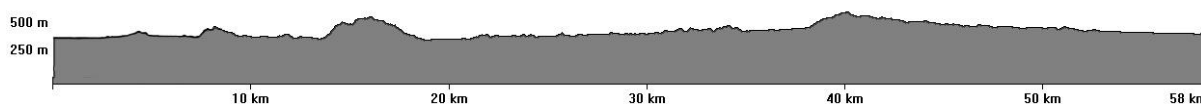
A rajzolás lépéseinek egyes szakasza a 7-es ábrán látható.

8. Útleírások

Ebben a fejezetben a megszokott monográfiaszerű leírások helyett, túraútvonal leíráshoz hasonlóan mutatnám be az érintett településeket, védett területeket, üdülőhelyeket, természeti és kulturális látnivalókat. A továbbiakban szó lesz vonalszerű leírásról is, azok az útvonalak esetében, ahol egy vonal mentén, elágazások és kitérők nélkül be lehet járni az adott tematikus zöld utat, szó lesz viszont olyan részokról is, ahol a hálózat annyira szerteágazó, hogy nem lehet kijelölni egy bizonyos vonal mentén az összes érintett települést. Ebben az esetben kísérletet tettem egy részleges vonalszerű bemutatásra, viszont egy adott ponton a könnyebb átláthatás érdekében, ez már nem folytatható. Ezek alapján a hálózatot 12 részre bontottam: Nyárádszereda – Székelykeresztúr útszakasz, Székely-szász határút, Nyikó mente, Gyümölcsút, Korondi körút, Só útja, Pálpataka – Székelyvarság útvonal, Barangolás a Hargitán, Borvízút, Sepsizöldút, Zéroo útja, Nemere Útja.

8.1. Nyárádszereda–Székelykeresztúr (Nyárád mente)

Az útszakasz hossza 60 km, legmagasabb pontja 598 m, legalacsonyabb pontja 334 m. Javasolt útirány: Nyárádszereda – Kisadorján – Nagyadorján – Havad – Vadasd – Erdőszentgyörgy – Bözödújfalva – Kőrispatak – Etéd – Kismedesér – Gagy – Magyarandrásfalva – Szentábrahám – Csekefalva – Székelykeresztúr.

Nyárádszereda (Miercurea Nirajului) Maros megyében a Nyárád-patak kiszélesedő völgyében található. Megközelíteni Marosvásárhelyről autóbusszal lehet vagy személygépkocsival ugyan innen a 135-ös megyei úton, vagy az E60-as nemzetközi útról Ákosfalváról letérve a 151D jelzésű megyei útra. A település központjában található egy 19. századi református templom, valamint vele szemben Bocskai István erdélyi fejedelem mellszobra.

Utunkat délnyugat irányba kezdjük, első érintett település Kisadorján (Adrianu Mic). Egykor híres volt gyümölcsöseiről. A közelben egy a Nyárád mentén tevékenykedő Fókusz Öko Központ által létrehozott tanösvény is található. Az Adorján-patak felső folyásán található Nagyadorján (Adrianu Mare) után egy kisebb emelkedőn kapaszkodunk fel, majd egy aszfaltozott útra kiérve jobbra térünk és érintjük Havadot (Neaua), majd Vadasd (Vădaș) bejárata előtt eltérünk balra. (HAJDÚ, 2004)

Most következik útszakaszunk legnehezebb része: 150 méter szintkülönbség legyőzése. Az erdő határán egy kellemes ereszkedés után beérünk Erdőszentgyörgybe (Sângeorgiu de Pădure).

Nevezetessége a 18. század végi Rhédey-kastély, ma iskolaként működik. E mellett találunk egy 13. századi gótikus stílusban épült református templomot. Itt található a Rhédey-család kriptája is. (SEBESTYÉN, 2010)

Tovább haladva elérjük a Bözödi gátat, mögötte a Bözödi-tóval. A gátat a szocializmus idején hozták létre, árvízvédelmi céllal. Az építés során rendeltetése megváltozott és elárasztották a mögötte található Bözödújfalut (Bezidu Nou). A hajdani templom tornya még ma is kilátszik a vízből, kísérteties látványt nyújtva. A tónak egyre nagyobb az idegenforgalmi hasznosítása, nyáron fesztivált rendeznek a partján, lehet csónakázni, úszni, az év többi részében meg horgászni lehet rajta. Az elárasztott település emlékét egy falmaradványon elhelyezett márványtábla őrzi. (SEBESTYÉN, 2010)

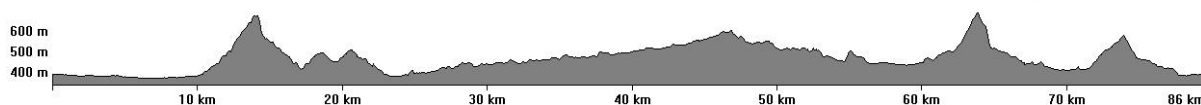
Következő települést lankás terepen 5 km megtétele után érjük el. Kőrispatak (Crișeni), méltán híres, egyedi, 2001 óta működő Szalmakalap Múzeumáról. Ugyanitt két 19. század eleji templomot is meglátogathatunk, valamint ha pihenni szeretnénk éjszakára is maradhatunk.

Etéd (Atid) a következő település, amit érintünk. Hasonlóan Kőrispatakhoz itt is 19. század eleji templomokat nézhetünk meg. Rövid emelkedő után, a hágót elérve a Gagy-patak mentén, Kismedesért (Medișoru Mic), Gagyot (Goagiu), Magyarandrásfalvát (Andreeni), Szentábrahámot (Avrămești) és Csekefalvát (Cechești) érintve elérünk Székelykeresztúrra (Cristuru Secuiesc). Székelykeresztúr látnivalóiról a Székely–szász határút részben lehet olvasni.

Itt választhatunk, hogy Szászföld fele folytatjuk utunkat, és szász erődtemplomokat látogatunk meg, vagy a Nyikó mentén felfele haladva, annak hagyományos mesterségekben bővelkedő településeit vesszük sorra.

8.2. Székely–szász határút

A székely–szász határút egy körút, amely összeköti Hargita és Maros megyéket. Hosszúsága valamivel több, mint 86 km, nehézségi szintje közepes. Legmagasabb pontja 691 m, míg a legalacsonyabb 381. Javasolt útirány: Székelykeresztúr – Fiatfalva – Szászkézsd – Szederjes – Erked – Székelymuzsna – Székelyderzs – Kányád – Ócfalva – Bögző – Agyagfalva – Mátisfalva – Kisgalambfalva – Székelykeresztúr.

Székelykeresztúr (Cristuru Secuiesc) kis népességű város, lakosságszáma alig haladja meg a

10.000 főt⁵. A Nagy-Küküllő partján helyezkedik el, a 13C jelzésű országút, valamint a Segesvárt Székelyudvarhellyel összekötő vasútvonal halad át rajta.

Egyik legfontosabb látnivaló a településen a Gyárfás kúria. A fehéregyházi csata előtt itt pihent meg Bem tábornok Petőfi Sándorral együtt a fehéregyházi csata előtt. A kúria udvarán áll egy körtefa, melyről azt tartják, hogy Petőfit „ő látta” utoljára verset írni. A kúriában egy Petőfi emlékszoba is található. Továbbá a városban található Molnár István Múzeum a térség tájmúzeuma, néprajzi gyűjtemények tekinthetők meg. Ezek kívül meglátogathatunk egy 15. századi gótikus stílusban épült római katolikus templomot, az északra található Jézus kilátópontot, vagy a várostól délre fekvő Sósfürdőt⁶

Tovább haladva elérünk a Nagy-Küküllő bal partján található Fiafalvára (Filiaș). Itt meglátogathatjuk a méltán híres, barokk stílusban újjáépített Ugron-kastélyt, a középkori eredetű református-unitárius templomot, valamint a település délnyugati végében található iszapvulkánokat. (CZIMBALMOS, 2011)

Tovább haladva átlépünk Szászföldre, Maros megyébe, Szászkezdre (Saschiz). A falu az E60-as európai út mentén fekszik, vasútállomással is rendelkezik. Útvonaluk egyik leghíresebb látnivalója található itt, az UNESCO Világörökségi Listán is szereplő szászkezdzi erődtemplom. A védőfalait sajnos a 19. században lerombolták és a '86-os földrengés is súlyosan megrongálta. A 17. században átépített tornyot a Segesvári óratorony mintájára alakították át. A településtől északra magasodik az egykori parasztvár romjai. A 20. század elején még álltak a falai, amik elérték a 9-10 méteres magasságot, viszont a lakosok széthordták azt és mára már csak a romok láthatóak. (CZIMBALMOS, 2011)

Kitérőnk után utunk kelet fele halad, a falu felett található erdő irányába. Szederjes (Mureni) település után következik Erked (Archita). Itt a román stílusban épült vártemplomot látogathatjuk meg, amely eredetileg óratorony nélkül épült, de a 14. században építettek hozzá egyet, valamint később gótikus stílusú várfallal kerítették körbe. (VOFKORI, 2004)

Utunk következő híresebb célpontja Székelyderzs (Dârjiu). A székelyderzsi unitárius erődtemplom UNESCO Világörökségi listáján szerepel. ⁷Érdekessége, hogy a régi hagyományokat a helyiek a mai napig őrzik. A falakon belül minden családnak megvannak a

⁵ 2012-es népszámlálási adatok alapján, <http://www.INSSE.ro>

⁶ Székelykeresztúr város honlapja: <http://www.keresztur.ro>

Romániai műemlékek adatbázisa: <http://lexikon.adatbank.ro/muemlek.php?id=207>

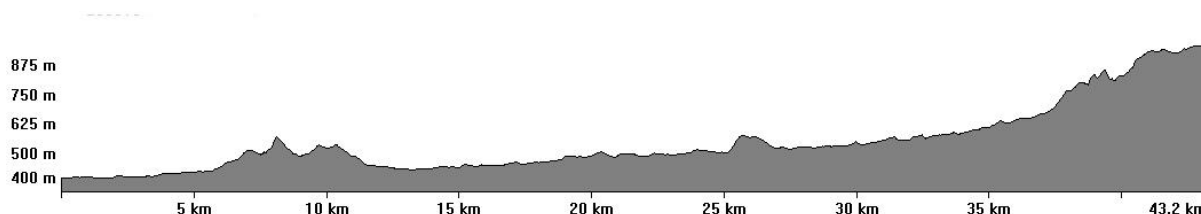
⁷ UNESCO Világörökségi Listája: <http://whc.unesco.org/en/list/596>

maga ládái és kampói, ahol a szalonnát és a gabonát tudják tárolni. A templom falain láthatunk néhány restaurált Szent Lászlóról-legendájáról szóló freskórészletet is. (CZIMBALMOS, 2011)

Székelyderzset elhagyva, Kányádon (Ulieș) és Miklósfalván (Nicoleşti) keresztül, jó minőségű aszfaltúton elérünk Ócfalvára (Oțeni). Itt egy 19. századi református templomot csodálhatunk meg. A falu határán balra folytatjuk utunkat Bögözbe. A falu a Nagy-Küküllő partján fekszik, ahol megtekinthetjük a 12. századi eredetű kazettás mennyezettel rendelkező református templomot, melyet többször átépítettek, kitoldottak, freskóit lemeszelték. A jelzést követve egy útelágazódáshoz érünk, ahol akár vissza is térhetünk Székelyderzsbe, viszont ha jobbra megyünk, elérünk Agyagfalvára (Lutița). Itt megtekinthetjük a 13. századi református templomot, melyet a 15. században gótikus stílusban átépítettek, valamint az 1848-as székely népfelkelés emlékművét. Utunkat Mátisfalva (Mățișeni) fele folytatjuk, majd a falu felkapaszkodunk a falu felett elhelyezkedő tetőre. Itt elérünk utunk legmagasabb pontjára, ahonnan csodás kilátásban lesz részünk a Nagy-Küküllő völgyére. Utunkat a völgybe leereszkedve Nagy-, majd Kisgalambfalva (Porumbenii Mici) fele folytatjuk. Nagyalambfalván (Porumbenii Mari) egy 13. századi református templomot látogathatunk meg, melynek kazettás mennyezetét a 18. században készítették. Valamint megtalálható a településen a gyermekverseiről is híres Kányádi Sándor szülőháza is. A falutól 2 km-re északra található a jégkorszaki eredetű Rák-tava is, mely teljes mértékben természetvédelmi terület. Kisgalambfalván, a főút mellett található Erzsébet királyné kútja, valamint nem messze a falutól délre Omlás (Galat)-vára. Utunkat folytatjuk az erdő fele, míg vissza nem érünk Székelykeresztúrra. (CZIMBALMOS, 2011)

8.3. Nyikó mente

Székelykeresztúrról indul, a Nyikó-patak völgyén fel, egészen a Kalonda-platóig. Összhosszúsága 52 km, legmagasabb pontja a Kalonda-tetőn 960 méteren, legalacsonyabb, a Nyikó-patak torkolatánál 406 méteren.

Javasolt útirány: Székelykeresztúr – Rugonfalva – Nagykedede – Kiskedede – Székelyszentmiklós – Siménfalva – Kiskadács – Nagykadács – Kobátfalva – Székelyszentmihály – Nyikómalomfalva – Székelyszentlélek – Farkaslaka – Kalonda-tető. Választhatunk, hogy Szentmihály után

Malomfalva fele vagy Kecetkisfalud fele folytatjuk utunkat. Kecet után visszatérhetünk Farkaslakára vagy tovább folytatjuk utunkat a Kalonda felé.

Székelykeresztúr megközelítése és látnivalói a Székely–szász határút leírásában olvasható. A várost a vasúti sínek mentén hagyjuk el Rugonfalva (Rugănești) irányába. 1 km megtétele után elérjük a falut. Székelyföld egyik legérdekesebb műemlékeinek egyike, a késő román kori református templom és annak festett kazettás mennyezete. Meglátogathatjuk még a környék hagyományait bemutató Néprajzi Múzeumot. A falut, központjából letérve északi irányba hagyjuk el és elérünk a Rugonfalvi-tóhoz. Itt megmártózhatunk, ha úgy tartja kedvünk, sátort verhetünk a partján, vagy tovább haladhatunk Nagykedde (Chedia Mare) irányába. (PAP, 2010)

A jelzést követve áthaladunk Kiskedén (Chedia Mică), dimbes-dombos gyümölcsösökön keresztül, több kilátópontot is érintünk, majd beereszkedünk Székelyszentmiklós (Nicoleni) zsákfaluba. A településen mindössze 40-en laknak. Hangulata nagyon békés, csendes. A falu központjában áll az 1862-ben épült unitárius templom.

Ez után Siménfalva (Șimonești) fele vesszük az irányt. Unitárius műemléktemploma a falu szélén található. Református temploma a 18. század végén épült a Székely-kúria udvarán. Siménfalva híres kosárfonó mestereiről. A Nyikó mente legismertebb kosárkötője Ráduly János. A fűzfavesszőből kenyérkosarat, szennystartót, fás kosarat, fonott bútorokat, illetve egyéb háztartási eszközöket is készítenek. A faluval összenőtt Kiskadács (Cădăciu Mic) híres fedeles hídjáról. Az eredeti hidat 1829-ben építették, amit a 2005-ös árvíz elmosott. Azóta újjáépítették. Nagykadács (Cădăciu Mare) a nagyobbik testvér, unitárius templomát a 19. században építették, tornya középkori. Visszatérve a főútra, rögtön következik Kobátfalva (Cobățești). A falu központjában egy a nagykadácsi unitárius templommal hasonló korú unitárius templom áll. Természeti látnivalók is akadnak a településen. A határában feltörő gáz, egy iszapvulkánt működtet. (PAP, 2010)

A főúton folytatjuk utunkat Székelyszentmihály (Mihăileni) irányába. Itt ömlik a Firtosról eredő Szalon-patak a Nyikóba. Unitárius temploma klasszicista stílusban épült. A települést elhagyva egy útelágazódáshoz érünk. Ha a főúton folytatjuk utunkat, elérünk Nyikómalomfalvára, ha letérünk, Kisfaludba.

Útleírásomban röviden bemutatnám Kisfalud (Satu Mic) illetve Kecet (Păltiniș) látványosságait, majd Nyikómalomfalvával folytatom.

A két települést Kecetkisfaludként is emlegetik. Kisfalud református műemléktemploma a 17. század végén épült. Kecet a Gada-patak völgyében fekszik, kertszerű környezetben. Egyedül a

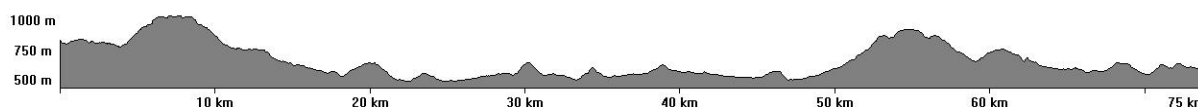
19. század közepén épült református templom tornya látszik ki belőle. A hozzá tartozó haranglábat a 18. század végén építették, érdekessége, hogy csak faszegetet használtak az építésnél. Műemlékként jegyzik. Kecset is Kisfalud között letérhetünk az útról, és a Gyümölcsúton folytathatjuk túránkat. A Gyümölcsútról a későbbiekben lesz szó. (PAP, 2010)

A kitérőnk után visszatérünk a főútra és tovább haladva, elérünk Nyikómalomfalvára (Morăreni). A majdnem teljes mértékben katolikus falu temploma, a 19. század elején épült, egy a falu központjából kimagasodó dombra. Malomfalva híres székelykapu faragó mestereiről. A hagyományt még ma is őrzik a Pap testvérek, kiknek munkáit Európa szerte megtalálhatjuk. A települést elhagyhatjuk a főúton, vagy kitekerhetünk a közeli gyümölcsösön át az „Oldalon” (a helyiek által nevezett domboldal) és beereszkedhetünk Székelyszentlélekbe. Az útkereszteződésnél 2005-ös árvíz áldozataira emlékező szobor látható. Székelyszentlélek fő látványosságai a műemlékként is jegyzett 15. századi római katolikus temploma, valamint a környék néprajzi értékeit őrző Tájház. (PAP, 2010)

A falu területén tovább haladva elérünk Farkaslakára, a Nyikó mente legismertebb településére Tamási Áron szülőfalujában. Az író szülőházában személyes tárgyait őrző múzeum van berendezve. A 19. századi római katolikus templom mögött két cserefa között, kopjafa őrzi Tamási sírhelyét. Ugyanitt egy andezit tömbbe faragott emlékmű is található. A falu bekapcsolódott a nemzetközi faluturizmusba, ami következtében elszállásolási lehetőségekben nincs hiány. A Nyikón felfele haladva, kiérünk a faluból és a patak felső folyására jellemző, egyre szűkebb völgyben haladunk tovább. Gyümölcsösöket, fenyveseket metszünk, míg fel nem érünk a vulkanikus plató peremére, ahol bekapcsolódhatunk a Korondi kerékpáros tanösvénybe.

8.4. Gyümölcsút

Székelypálfalva és Farcád között terül el. Székelypálfalvát a Székelyudvarhely – Szováta között található 13A jelzésű műútról, Farkaslaka után való eltérőtől lehet megközelíteni. A Gyümölcsút teljes hossza mintegy 97,2 km. A 14 települést felfűző útvonal ebből 75 km, a többit lóháton lehet megtenni. A legmagasabb pontja 1044 méteren, míg a legalacsonyabb 492 méteren található. A javasolt útirány alább található.

Az Udvarhelyszéki Gyümölcsút Székelypálfalván át, Firtosváralját, Énlakát, Firtosmartonost, Tordátfalvát, Tarcsafalvát, Csehétfalvát, Bencédet, Kecsetet, Farkaslakát, Székelyszentléleket,

Nyikómalomfalvát, Süköt és Farcádot érintve 14 településen halad át Székelyudvarhely határáig. Felfűzve a térségben található ősi gyümölcsfajok kertjeit, ligeteit. A 75 km hosszú zöld úton információs táblák tájékoztatnak az adott település értékeiről. Túránk során 10 féle mesterséggel, több mint 150 gyümölcsfajta kinemesítő népi gyümölcsészettel, kulturális és természeti értékekkel találkozunk. Székelypálfalván beleshetünk kovácsműhelybe, fafaragóhoz, Firtosváraljáról kimehetünk a Firtos-tetőre, élvezhetjük a kilátást. Énlakán bivalyfarmot látogathatunk meg. Firtosmartonoson hordókészítő mester él. Tordátfalván helyi pálinkát kóstolhatunk meg. Tarcsafalván bőrmíveshez nézhetünk be. Csehétfalván friss lépes mézet kóstolhatunk. Bencéd fele a friss szilvából szemezhetünk. Kecseten megnézhetjük a 18. századi műemlék haranglábat. Farkaslakán Tamási emlékét idézhetjük fel, valamint fafaragóval találkozhatunk. Szentléleken a környék hagyományait egy kalap alá gyűjtő tájház látogathatjuk meg. Malomfalván a Pap testvérek székely kapu faragó udvarába tehetünk látogatást. A falut elhagyva az erdő irányába indulunk, majd kiérünk egy tisztásra, ahol jobbra a Rez-tető, balra Sükő található. Érdekes kitérni a kilátó irányába, mert csodálatos rálátásunk lesz a Nagy-Küküllő völgyére és dombvidékére. Sükő cseresznyései után Farcádra érünk, ahol a méhészmellett pálinkafőző és kosárfonó is él. Ha mindez nem volt elég, lovat is bérelhetünk a közeli lovardából és lóháton is felfedezhetjük a gyümölcsösöket.⁸

8.5. Korondi kerékpáros tanösvény

A 37 km hosszú körút a Korond környéki látnivalókat fűzi fel. Legmagasabb pontja 972 m, legalacsonyabb 532 m. Javasolt útirány: Korond – Korondi kilátó – Kalonda-hágó – Fenyőkút – Pálpataka – Móric-kő – Árcsó – Korond.

Korondot megközelíteni busszal Marosvásárhelyről, illetve Székelyudvarhelyről lehetséges. Autóval a 13A jelzésű nemzeti úton tudunk eljutni oda.

A népszerű korondi kerámiát már mindenhol meg lehet találni. A korondi fazekassággal egyidős vásárlás a helyiek vérében van. Ahhoz, hogy az eredeti korondi kerámiának az elkészítését megtapasztalhassuk, érdemes a helyi fazekasok műhelyébe ellátogatnunk. A fazekasokon kívül taplómegmunkálók és fafaragók is munkálkodnak a településen. A kirakodóvásár mellett római katolikus templom és Sóvidék kulturális sokszínűségét bemutató tájház található a központban. Természeti látnivalókban is bővelkedik. Gazdag ásványvíz előfordulási lelőhelyeit, Korond

⁸ A Vulticulus Társaság honlapja: <http://www.vulticulus.ro/gyuemoelcsut.html>

Székelyudvarhely felőli kijáratából indulva egy 9 km hosszú, 10 pontot érintő ásványvizes tanösvény mutatja be. Van köztük, amelyik iható, másokat gazdag oldott ásványi-anyag összetétele miatt tartják számon, illetve olyan is akad, aminek magas sótartalmát tartósításhoz hasznosítják. Ez utóbbi egy faházban található, melynek furfangos zárát megfelelő kezűgyességgel és logikával bárki kinyithatja. Működő vízimalom is található a faluban.

A körút Korond központjából dél fele indul, a temető fele. Egy kisebb emelkedő megmászása árán érünk el a temetőig, majd onnan egy meredekebb szakasz után a Korondi kilátóig. Kitűnő látványt nyújt a Korondi-medencére. Látható innen a Móric-kő, a Csiga-domb, Felsősófalva, a Siklód-kő és Atyha is. A platón tovább haladva elérünk a Pálfalvi-nyeregbe. Kitűnő látványt nyújt a Nyikó mentére, jó idő esetén Udvarhely magasabb épületei is látszódnak. Lehetőségünk van letérni a körútról és folytatni utunkat a Gyümölcsúton (erről később). Tovább haladva elérjük a Kalonda-hágót. Itt keresztezzük a 13A jelzésű műutat, majd füst illata elvezet a kalondai szénégetőkhöz. Ha májusban járunk erre, megcsodálhatjuk a csillagos nárcisz virágzását. A viszonylag lapos platón biciklizve néhány km után elérünk Fenyőkútra. A Korondhoz tartozó tanyavilág határában található a Fenyőkúti-tőzezláp Natura 2000 élőhely-hálózat által védett terület. A jellegzetes magashegyi tőzezlápban olyan növényritkaságok találhatóak meg, mint a kereklevelű harmatfű, erdei fenyő, gyapjúsás, nyírfélék, tőzegáfonya stb. Állatvilágában jellegzetes a foltos szalamandra vagy ez elevenszülő gyík. Utunk a Fenyőkúthoz hasonló Pálpatakán keresztül elvisz a Móric-kő kilátóhoz. Innen kilátás nyílik déli irányba, a Kalonda-tetőre, a Firtos-hegyre. A kilátó után egy meredek ereszkedésbe kezdünk, míg el nem érjük a Csiga-domb Természetvédelmi Területet. Itt található Románia legnagyobb aragonit előfordulása. A Csiga-domb bejáratánál található információs tábla részletesen bemutatja a földtani rezervátumot. A belsejében levő forrás része a Korondi Ásványvizes Tanösvénynek, így fizikai-kémiai paramétereiről a forrás mellett található információs tábláról tájékozódhatunk. A székely drágakőnek is nevezett aragonitból dísz tárgyakat készítettek. Ezt, ennek a történetét és a csiszolás fázisait hivatott bemutatni a Csiga-dombbal átellenben található Korondi Aragonit Múzeum. A kerékpárút következő helyszíne az Árcsó-forrás. Hajdanán híres gyógyfürdő-telep működött itt. Mára már csak két köpűbe foglalt forrás jelzi, valamikori fürdőt. Jelenleg fogadó működik a helyén. A központba a főút mentén tudunk visszakerekkezni. A Korondi körút minden fontosabb látnivalójánál információs tábla tájékoztat az aktuális látványosságról. (KORPA, 2009)

8.6. A Só útja

A Só útja menti táj sokszínű kínálattal örvendezteti meg az arra járókat. A vadregényes dombok és völgyek, a rendkívüli gazdag élővilág szemet gyönyörködtető látnivalókkal fogadja a természetjárókat.

A természetkedvelők ritka növényeket, madarakat figyelhetnek meg, gyakran találkoznak őzzel, rókával. A Nyárad mentén több ritka vagy veszélyeztetett és védettség alatt álló virágfaj is él. A Felső-Nyáradmentén és a Bekecsen a tavasz közeledtét a hatalmas tözike-mezők jelzik. A lankásabb vidékeken megjelenik a csillagos nárcisz, a mocsári nőszirm, a szibériai írisz, az agárkosbor, a leánykökörcsin és az igen ritka kockás kotuliliom.

A térségben barangoló olyan ritka madarakkal találkozhat, mint az Európa-szerte védett békászó sas, az uráli bagoly, darázsölyv, kis örgébics vagy hamvas küllő.

A gombászok kedvelt helye lehet a vidék, hiszen sokféle gombát gyűjthetnek, melyek közül a leggyakoribbak nyáron a mezei csiperke, a nagy őzlábgomba, a piruló őzlábgomba, a kékhátú galambgomba, míg ősszel a lilapereszke és a szürke tölcsérgomba.

A Bekecsről, ahol a régi római út nyomai a legendák szerint az "óriások árkában" lelhetőek fel, csodálatos kilátás nyílik a Küküllő mentére, ahol ugyancsak szemet-gyönyörködtető táj fogadja a kirándulót.

Tovább haladva a Só útján barangoló turista elérkezik a Sóvidékre. Az első megálló Szovátán van, ahol számos látnivalót fedezhet fel az arra járó: fürödhet a híres Medvetóban vagy más sós vizű tavakban, gyönyörködhet a régi stílusú villákban, vagy akár ellátogathat a 14 kereszthez, ahonnan csodás kilátás nyílik a Parajd felé vezető utat körülvevő tájra.

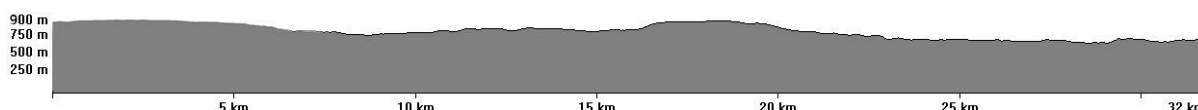
Parajd a Só útja utolsó állomása, mely számos látnivalóval várja a turistát. A híres sóbányán kívül érdemes ellátogatni a Sósorozshoz, ahol különböző só formációkat lehet megtekinteni, sós források vizének megkóstolására is van lehetőség, ugyanakkor ki lehet próbálni a hagyományos népi sós iszapfürdőt is. A Sósoros területén, egy tanösvényt is kialakítottak, melynek hét helyszínén információs táblák által tájékozódhat az odalátogató.

Parajd határában, a Kis-Küküllő mentén egy sziklacsoport tetején állnak a 11-12 századi Rapsóné várának romjai. A gyönyörű környezetben található építményt összékely várnak tartják, viszont eredete ismeretlen. Áprily Lajos, híres erdélyi költő is gyakran meglátogatta a

térseget, a szikla alatti forrás az ő nevét viseli. A vár megközelíthető Parajd felől a Bucsin-tetőre vezető úton, illetve Szováta felől, ahonnan turistaút is vezet a Juhod-patak mentén.⁹

8.7. Pálpataka–Székelyvarság

A korondi kerékpáros tanösvényről elágazódó út, Pálpatakáról indul. Hossza 32 km, legalacsonyabb pontja 876, míg legmagasabb pontja 962 m. Javasolt útiránya: Pálpataka – Tartód vára – Székelyvarság központja – Templom – Tálásbérci kilátó – Jézus kútja – Kőbánya – Csorgókő vízesés – Vízi malom – Zetelaki-víztározó.

Pálpatakát megközelíteni Korond irányából tudjuk. A központból kelet irányba indulva, elhagyva a települést a vulkáni plató irányába. A falu határában az út kettéválk, a jobb oldali Fenyőkútra, a bal oldali Pálpatakára vezet. Pálpataka Korond központjától 7 km-re a Miklós- és Köves-patak között elterülő vulkáni fennsíkon fekszik. A tanyavilág jellegzetessége, hogy a házak között akár több száz méter távolság is lehet. A kerékpárút a Fenyőkúti-tőzezláp fele veszi az irányt. Az oligotróf lápot 2007-ben a Natura 2000 élőhely-hálózaton belül Különleges Természet megőrzési Területnek nyilvánították. Növényvilágát olyan jellegzetes fajok alkotják, mint az erdei fenyő, gyapjúsás, sárkánygyökér, nyírfélék, kereklevelű harmatfű, fekete-, illetve tőzegáfonya jégkorszaki reliktumok. Állatvilága is jellegzetes, megtalálható a foltos szalamandra, elevenszülő gyík, illetve sokféle békafajta. (PÉTER, 2010)

A jelzések mentén tovább haladva, következik a Tartód-várának romjait. A várról környékén nincs és nem is volt település. Jogosan merül fel a kérdés, milyen célt szolgálhatott ez az elhagyatott vár. Ez idáig egyetlen kutató se tudott választ találni erre a kérdésre. A legtöbb út innen, mind Varság központjába tart.

Tovább biciklizve az erdei úton elérünk Székelyvarság (Vărșag) központjába. Varság, Pálpatakához és Fenyőkúthoz hasonló hegyi tanyák egyesüléséből jött létre. Hargita megyének legkiterjedtebb szórványtelepülése, összterülete eléri a főváros méretét. Innen ered a környék legnagyobb folyója, a Nagy-Küküllő. A színes állatvilág és növényvilág mellett, megtalálható a fa megmunkálásával foglalkozó hagyományos népi mesterségek, a faszerszám- és a zsindelykészítők. (VOFKORI, 2005)

⁹ A Só útja hivatalos honlapja: www.soutja.ro

Részei: a Központ, Varságtisztása, Bolygóbükke, Forrásköze, Súlyomkőpataka, Nagykútataka, Bagzos és Küküllőtelep. (BÁRTH, 1998)

A Központban megtekinthetjük a 20. század elején épült római-katolikus templomot. A település nagy ünnepe a június 29. Szent Péter és Pál búcsú. Tovább haladva a kerékpárúton elérünk a Tálásbérce nevű helyre, ahonnan egy 3 emelet magas kilátóról megpróbálhatjuk meghatározni a település határait. A völgyön leereszkedve, beérve az erdőbe a Tálásbércét jelző, fába szegezett táblánál balra kanyarodunk, majd 1,5-2 km után elérünk a Csorgókő-vízeséshez. A 6-7 méteres magasságból alázúduló vízesés vizében nyári hőségben fel is frissülhetünk. Érdekes felmászni a vízesés mellett, mivel kétszintes és úgy lehet igazán megcsodálni azt. Ha 500 méter megteszünk felfele, elérünk a patak forrásához, amiből bátran ihatunk. (PÉTER, 2010)

A Csorgókő-vízesés után tovább haladva a jelzett útvonalon megcsodálhatjuk egy még ma is működő vízi malmot. A molnárok elmondása szerint valamikor a község területén egyszerre 6 malom is működött. Jelenleg két működőképes malom található Varságon. Mivel erdős területen járunk, a famegmunkálásnak, így a zsindelekészítésnek is hagyománya van a településen. Mielőtt leérnénk a Zetelaki-víztározóhoz, érdemes meglátogatunk Tifán Gyula zsindelekészítő mester, aki a helyieken túl még Magyarországra is készít zsindeleket, naponta akár 3–400-at is el tud készíteni. (PÉTER, 2010)

8.8. Barangolás a Hargitán

Az eddig leírt utak nagyjából egy vonal mentén fűzik fel a látnivalókat. A Hargita középső részét, illetve a Homoródok mentét nem lehetne megfelelően lineáris útvonalakra bontani, ezért a következőkben egészében mutatom be. Utunkat több irányból is megkezdhetjük. Székelyudvarhely felől Méréfalvánál kapcsolódhatunk a jelzett útvonalakhoz. Csíkszereda felől, Csíkmadarasnál. Amennyiben épp Varságról tartunk Udvarhely felé, a Zetelaki-tónál letérhetünk Ivó irányába és ott folytathatjuk túránkat a Madarasi-Hargita irányába. A település alkalmas az éjszakázásra. Szállások közül választhatunk a panzióktól kezdve a kulcsos házakon át, az alacsonyabb komfortot biztosító kempingezésig bármit. Továbbindulásnál figyelembe kell vegyük, hogy a Hargitára hosszú és kimerítő az út. Választhatjuk ezt, vagy megelégedhetünk a nem kevesebb látványosságot felsorakoztató Hargita-fennsíkon való biciklizéssel. Amennyiben az utóbbit választjuk, utunk végén beereszkedhetünk Méréfalvára, vagy Homoródfürdőre. A fennsíkról végig csodás kilátásunk lesz a Hargita vonulatára, illetve a Nagy-Küküllő völgyére.

A Madarasi Hargitára a Filió-patak völgyén jutunk el. Ivó határából 10 km hosszan kövezett út vezet fel. Időnként mosolygós arcot jelzik, mennyi van még hátra. 1650 m-re érve

megpihenhetünk a Madarasi menedékházban, majd felmászhatunk a nem messze található 1800 m tengerszint feletti magasságon levő Madarasi-Hargita-csúcsra. Bár formájából már alig látszik, Székelyföld legmagasabb csúcsa egy egykori vulkáni kráter északi peremének része. A valamikori kráterből ered a Hargita leghosszabb folyóvize, a Vargyas-patak. Reggeli órákban látszik észak-keleti irányban a Hagymás-hegység, a Gyergyói-havasok és a háttérben a Csalhó is. Déli irányba nagyon szép rálátásunk van a Csukásra, a Nagykö-havasra, a Bucsecs-masszívumára, a Király-kő jellegzetes vonulatára, de még a Fogarasi-havasok is látszódnak.

Innen lefele választhatjuk a jelzetlen, de jó minőségű utat Szentegyházára, vagy a Szénhely-patak mentén jelzett ösvényen Csíkmadarasra.

Csíkmadarasról Oltfalu településig tart a jelzés, majd onnan letér Hargitafürdő irányába. Közben visszafele tekintve gyönyörködhetünk a Csíki-medence látványában. 6,5 km megtétele után útelágazódáshoz érünk. Itt előre haladva Hargitafürdőre érünk, viszont a jelzés balra tér Piricske fele. Kulcsos ház bérlésre, kempingezésre, éjszakázásra van lehetőség.¹⁰ A jelzést tovább követve 14 km erdőben való biciklizés után elérünk Kirujfürdőre. A nevével ellentétben ma már nem találunk itt működő fürdőt. Viszont annál több ásványvízforrást. Egyik leghíresebbje a Festő-borvíz, mely nevét a hajdan ott működő festékörlő malomról kapta. A Lobogó-forrás, mely egy ártézi jellegű időszakosan működő borvíz. A vízben felszabaduló CO₂ hatására szabályos időközönként akár 1,5 méter magasságra is feltör a felszín fölé. (CZELLECH-PÁL, 2011)

A völgyben lefele tartva a következő útelágazásnál választhatunk, hogy a Homoródok mentén folytatjuk utunkat, vagy a Vargyas-patak mentén meglátogatjuk a Vargyas-szorost. A Vargyas-patak mentén felfele tartva két még ma is működő fürdő találunk. Az első a Nádasszéki-fürdő, mely nem annyira népszerű, de cserébe eredeti módon fával fűtve és famedencében élvezhetjük a borvíz gyógyító hatásait. A másik fürdő a főút mellett található Szentegyháza Gyöngye termálfürdő. Itt a fürdés mellett kulcsos ház bérlésre, kempingezésre, étkezésre is van lehetőség.¹¹ A Vargyas-patak mentén lefele tartva érünk el a Vargyas-szoros Természetvédelmi Területre.

A Kis- és Nagy-Homoród között elterülő fennsíkon található nárciszmező védett terület. Májusban csodálatos látványban lehet részünk. Homoródfürdő országos jelentőségű üdülőhely, hideg és meleg vizes szénsavas fürdővel és borvízforrásokkal. Kiváló hely a kempingezésre, de

¹⁰ Piricskei információs portál: <http://www.piricske.eu>

¹¹ A Szentegyházi termálfürdő honlapja: <http://www.termalfurdo.ro/>

azok számára is egy kiváló bázis lehet, akik kényelmesebb szállásra vágnak. Panziók és kulcsos házak is vannak a környéken.¹²

Homoródfürdőtől 10 km-re északra található Homoródkeményfalva. A határában máris szembesülünk a falu egyik látványosságával, az egykori tengervíz által hátrahagyott só lelőhellyel és sóskúttal. A helyiek a mai napig használják a vizét háztartási célokra. Másik látnivaló a bádogtornyos unitárius templom. Tovább haladva 2 km megtétele után következik Abásfalva, a Homoród mentének legjelentősebb bútorfestő települése. A falu képére jellemző a szász behatású kőházak és zárt udvarok. Homoródszentmárton következik, a községközpont alá 11 település tartozik közigazgatásilag. Itt is találunk rendezett sós kutat, valamint érdemes megtekintenünk az unitárius műemléktemplomot, melyet egykor várfallal védtek, mára már romos állapotba került. Megtekinthető még a Bíró-kúria az Abásfalva fele vezető úton. (SZŐKE, 2010)

Homoródszentpál a horgászok „mekkája”. A mesterséges halastavak nyugodt kikapcsolódási lehetőséget biztosítanak horgászás mellett. A tavak és környezetük Natura 2000 madárvédelmi területként is működik¹³. Az évek során több mint 250 madárfajt figyeltek meg, többek közülük vonuló, míg 63 fészkelő faj. Ritka fajok a citrombillegető, rozsdatorkú pityer, a halászsas, vörös gém, fekete gólya, jégmadár, gyurgyalag, kígyászölyv. Számos kételtű és hüllő is megél a mocsári környezetben.¹⁴

Utunkat folytatva egy kisebb hágó fele vesszük az irányt. Oklánd település előtt letérve Homoródkarácsonyfalvára érünk. Unitárius műemléktemploma Szent László freskókkal és rovásírásos emlékekkel van díszítve. Római katolikus temploma a 18. század végén épült. A falutól keletre található a Dungó-népi fürdő.¹⁵

Homoródalmás a Kis-Homoród mente legismertebb települése. Unitárius és katolikus templomai mellett érdemes szemügyre vennünk a Homoród mentére jellegzetes székely és szász építészeti jegyeket. Ma a hírét a tőle keletre található Vargyas-szurdok és annak számos barlangja adja. Leghosszabb az Orbán Balázs-barlang a maga 1500 méterével. A faluból mehetünk Lövete fele, vagy ha a Vargyas-szoros irányába indulunk Kirulyfürdőre érünk. (SZŐKE, 2010)

¹² Homoródfürdői szálláshelyek: <http://www.szekelyfoldiinfo.ro/Menu/Szallashelyek/homorodfurdo-szallas-homorod-motel-homorodfurdo-hotelesk-villak-panziok.html>

¹³ A Környezetvédelmi Minisztérium honlapján található adatbázis: <http://www.mmediu.ro/beta/domenii/protectia-naturii-2/arii-naturale-protejate/>

¹⁴ <http://7csoda.zoldszekely.ro/hu/p7/homorodszentpali-madarpihen.html>

¹⁵ Kalákában újulnak a székelyföldi borvízfürdők: <http://www.ng.hu/Civilizacio/2006/09/Kalakaban-ujulnak-a-szekelyfoldi-borvizfurdok>

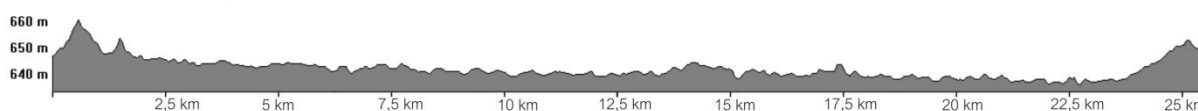
Lövétén a barokk stílusban épült római katolikus templomot látogathatjuk meg, valamint a Homoród mentének néphagyományát bemutató tájházat.

A Kis-Homoród mentén felfele tartva elérünk Szentegyházára és a főútra. Szentegyháza a környék legnagyobb települése. Katolikus temploma mellett, nevezetes látnivalója az egykori vashámora. A város központjában található Múzeum szálló, ahol az ide látogatók a népművészeti tárgyakkal berendezett szobákban meg is szállhatnak.¹⁶ (VOFKORI, 2004)

A várostól 1 km-re délkeletre található a Szentegyháza Gyöngye termálfürdő, valamint 2 km-re onnan Szeltersz-fürdő. Utóbbiban az egykori fürdők romos állapotban vannak, csupán borvízforrásai emlékeztetnek egykori üdülő jellegére.

8.9. Borvízút

A Borvízút Románia első zöldút kezdeményezése. Érinti a térség történelmi, kulturális és természeti értékeit, az ásványvízfürdőket és forrásokat, a mikro régió védett területeit. Az Alcsíki-medencében található. Csíkszentkirályról indul és az Olt mentén tart egészen Tusnádig. Hossza 26 km, legmagasabb pontja 658, legalacsonyabb pontja 635 m. Javasolt útirány: Csíkszentkirály – Csíkszentimre – Csátószeg – Újtusnád – Tusnád.¹⁷

Csíkszentkirályt legkönnyebben Csíkszereda irányából közelíthetjük meg autóbusszal, vonattal, vagy személygépkocsival.

Első állomása Csíkszentkirály. A község területén olyan természeti értékek találhatók, melyek ország szinten egyediek. A község területén található a Borsáros- és a Lucs-láp, melyek jégkorszakbeli reliktumoknak adnak otthont. A Borsáros-láp a falu központjában, míg a Lucs-tőzegláp 10 km-re, nyugatra található a Hargita oldalában. Utóbbi Románia legnagyobb tőzeglápja. Előbbi mellett egy népi fürdő, a Borsáros-fürdő is található. Csíkszentkirály híres ásványvíz-forrásairól. Többet közülük befognak és Hargita Gyöngye néven palackoznak.¹⁸

Az Olt mentén lefele haladva elérünk Csíkszentimrére. Az Olt jobb partján a település határában található a Margit-kápolna. A 14. században épült kápolnák korabeli freskók díszítik. A falu központjában látható katolikus temploma a 18. században épült barokk stílusban. Déli kijáratánál található a Henter-kúria, mely feltehetően a 17. században épült, barokk-reneszánsz stílusban. A

¹⁶ Szentegyháza honlapja: <http://www.vlahita.ro/drupal/hu/latvanyossagok>

¹⁷ A Polgár Társ Alapítvány Borvízútról szóló oldala: <http://www.polgartars.ro/programok.php?id=19>

¹⁸ Csíkszentkirály honlapja: <http://www.csikszentkiraly.ro/termeszeti.php?id=7>

környék kedvelt üdülöhelye a Szentimrei Büdösfürdő, ahol pihenni és gyógyulni lehet egyszerre. Az erdei környezetben, magas CO₂-ot tartalmazó gázömlései, a kénes borvizei reumatikus, szív- és érrendszeri bántalmakra javallottak. (BOÉR, 2011)

Tovább haladva lefele, kitérőket tehetünk Csíkszentsimonba, illetve Csátószegre, ahol a helyi templom mellett kúriákat és finom borvízforrásokat találunk. Az út további részében utunk elhalad a Csemő-, Benes- és Nyírkert-rétlápok között, melyek védett területnek vannak nyilvánítva, majd elérünk Tusnádra. Itt több borvízforrást megkóstolhatunk, majd meglátogathatjuk az egyedi Borvíz Múzeumot, ahol a környék ásványvizekkel kapcsolatos tárgyait, hagyományait tudjuk szemügyre venni.¹⁹

Amennyiben szeretnénk megtapasztalni a népi fürdőzés élményét, érdemes ellátogatnunk a környékbeli felújított népi fürdőkbe. A tusnádi Nádas-fürdő, a lázárfalvi Nyír-fürdő, a csíkkozmási Sósszék-fürdő mellett a kászoni Sós-kút-fürdő is kellemes és egészséges kikapcsolódást nyújthat. (ZSIGMOND, 2004)

Fel szeretném hívni a figyelmet arra, hogy út közben kerítéssel, árkokkal találkozhatunk. Az irányjelző táblák sok helyen eltűntek, a jelzés kopott. Ajánlott a fokozott figyelem. (BOÉR, 2011)

8.10. Sepsi-zöldút

Sepsiszentgyörgy környékét bejáró út 112 km összhosszúságú. Legmagasabb pontja 764 m, míg legalacsonyabb 505 méter. Javasolt útiránya: Sepsiszentgyörgy – Illyefalva – Uzon – Bikfalva – Lisznyó – Sepsimagyarós – Réty – Eresztevény - Angyalos – Fotosmartonos – Gidófalva – Étfalvazoltán – Bodok – Oltszem – Zalán – Kálnok – Sepsikőröspatak – Árkos – Sepsiszentgyörgy.

Sepsiszentgyörgy Kovászna megye megyeszékhelye. Számos megközelítési lehetőséggel rendelkezik. Érkezhetünk autóbusszal Székelyudvarhely irányából, vagy vonattal, Csíkszeredából vagy Brassóból.

Legfontosabb látnivalói a város központjában találhatóak. Meglátogathatjuk a Székely Nemzeti Múzeumot, számos műemléket, a katolikus templomot vagy az északra található református vártemplomot. Pihenhetünk a központi parkban, hűsölhetünk a városi strandon vagy a 7 km-re

¹⁹ A Csíki Székely Múzeum honlapja: <http://www.csszm.ro/borviz.php?l=hu>

található Sugás-fürdőn. Viszont ha nem szeretnénk olyan messzire menni, kísértálhatunk a város délnyugati csücskében található kilátópontra is.

Túránk megkezdésével a várost az Előpatak fele kivezető úton hagyjuk el. 2 km-re letérünk a főútról és a sárga pont jelzést követjük mindaddig, amíg találkozik a piros pont jelzéssel. Ezután ezt követve haladunk, majd egy rövid szakaszon belecsatlakozik a kék sáv jelzésbe, amiről a kék háromszög jelzésre váltunk és a völgyön beereszkedünk egészen Illyefalváig.

Illyefalván meglátogathatjuk a református vártemplomot, a katolikus templomot, a Bornemissza-kúriát, vagy a Séra kúriában felállított Mikszáth emlékszobát is megtekinthetjük. Valamint találunk Mikszáth és Jókai szobrokat is a faluban.

Utunkat az Olt hídján átkelve Uzon irányába folytatjuk egészen, míg 5 km után el nem érjük a település határát. Itt is a legnépszerűbb a református vallás. Számukra egy 13. századi vártemplom biztosítja a gyülekezési helyszínt. Valamint találunk katolikus templomot is, és több 19. századi udvarházat. Ezek közül kiemelném a Mikes-kastélyt, mely egy 16. századi udvarház alapjaira épült.

Uzon elhagyva, 4 km után elérünk Bikfalvára. Itt is találunk református vártemplomot, valamint számos 18-19. udvarházat. A soron következő település Lisznyó. A 15. századi eredetű gótikus stílusban épült református templom az egyik fontosabb látnivaló. A Lisznyó-patak völgyén felfele haladva egy cukorsüveg formájú dombon található a Török-vár, melyről azt tartják, hogy nevét onnan kapta, hogy a helyiek a török elől ide menekültek fel.

A falu határában a jelzés letér balra Sepsimagyarós felé. Magyarós után áthaladunk a Rétyi-nyíren. A homokdűnéi mellett legjellegzetesebb növényritkaságai a vidrafű, tőzegeper, nyírfű, homoktövis, de olyan ritka növényfaj is él itt, mint a rovarévő aldrovanda, a kereklevelű harmatfű vagy a fehér tündérrózsa. A nyír otthont ad még számos őznek, szarvasnak, vadnyúlnak, vadmacskának, vaddisznónak, de olyan kételtűek is élnek itt, mint a tarajos vagy a pettyes göte vagy a reliktum fajnak is tekinthető mocsári béka. (KÓNYA - KOVÁCS, 1970)

A Rétyi-nyír után, ha fürödni szeretnénk, megmártózhatunk a Rétyi-tóban, vagy tovább folytathatjuk utunkat Réty felé. Több 18-19. századi udvarház mellett, a dombtetőn meglátogathatunk egy Árpád-kori templomot. Északnak tartva, 4 km után elérünk Maksa határába, majd felkapaszkodunk az Óriáspincetetőre, a Háromszéki Magyarok Emlékparkjába. Ezután Sepsibesenyő fele vesszük az irányt, ahol választhatunk, hogy az úton megyünk egészen Angyalosig majd tovább Fotosmartonosra, vagy letérünk jobbra és az erdő szélén folytatjuk utunkat. Fotosmartonosra érve meglátogathatjuk a 19. századi református templomot.

Utunkat Gidófalva fele folytatjuk, ahol meglátogathatjuk a 16. századi eredetű, gótikus stílusban épült református vártemplomot. A falu kuriózuma a település határában levő szelídgesztenye ültetvénye, amely Háromszéken egyedülálló.²⁰ A Gidófalvához tartozó Étfalvazoltánon, 1802-ben épített református temploma mellett még szemügyre vehetjük az értékes műemlék, Benkő-Zágoni-kúriát is.

Az Olt töltésén tovább haladva elérünk Sepsibodokra. Bodok híres szénsavas ásványvízforrásairól, melyek gyógyhatásait érrendszeri, mozgásszervi problémákra fejt ki. A mai napig palackozzák és Bodoc néven forgalmazzák három forrását. A sepsibodoki református műemléktemplom román stílusban épült és a 17. század közepén fejezték be. A település központjában több emlékmű is található, az 1848–49-es szabadságharc, az első világháború és a második világháború hőseinek emlékére.

A sínek mellett az erdő szélén folytatjuk utunkat Oltszem északi határáig, majd a faluba beérve meglátogathatjuk a Mikó-várkastélyt, illetve délre folytatva utunkat a középkori eredetű református templomot.

A főút mentén haladunk kifelé a faluból, majd miután elhagyjuk a falut, letérünk egy földútra és Zalán fele vesszük az irányt. Zalán híres szilvapálinkájáról. Református templomát a 14. században építették, a 2010-ben teljesen felújították. A falutól északnyugatra, a Baróti-hegység egyik mellékgerincén látható a Pince-vár. Érdemes kitérnünk a Séra-kúria felé is. Igaz mára már romos állapotban van, de reneszánsz boltozata és falfestményei megérnek egy látogatást. A településen több borvízforrás vizével enyhíthetjük szomjunkat. (PÉTER – LÖWEY, 1994)

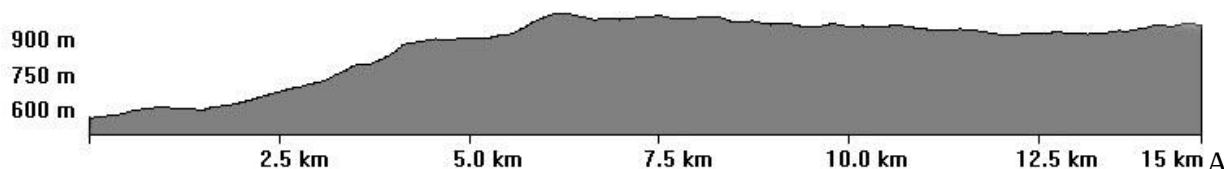
Utunk következő állomása Kálnok. Főbb látnivalói a 15. században épült gótikus stílusú református templom, a falu délnyugati részén található unitárius templom és annak kazettás mennyezete, illetve a temetőkerthben található több száz éves tölgy. Sepsikőröspatakon a református és katolikus templomok mellett, meglátogathatjuk a Kálnoky család ősi kastélyát, a Kálnoky-kastélyt. Néhány kilométerre délre, következik Árkos. Unitárius vártemploma a 13. században épült. A református jóval később, a 18. század derekán. Árkos legszebb épülete az 1870-ben épült Szentkereszty-kastély, melyet angolkert vesz körül.²¹ (VOFKORI, 2004)

²⁰ Kovászna Megye Tanácsának hivatalos honlapja: http://www.kvmt.ro/166_ghidfalau/

²¹ Romániai műemlékek adatbázisa: <http://lexikon.adatbank.ro/muemlek.php?id=351>

8.11. Zéroo útja

Az irányjelzőkkel ellátott kerékpárút hossza 14,9 km. Legmagasabb pontja 1005 m, legalacsonyabb 600 m. Javasolt útirány haladóknak: Sepsiszentgyörgy (Honvéd-kútja) – Gyertyános-kút – Sugásfürdő – Baróti-havasok gerince – Vadas-tető.

kerékpárút Sepsiszentgyörgyről Sugásfürdő irányába kivezető út mentén kezdődik. A várostól határától 3 km-re található Honvéd-kútnál ágazik le és tart követve a sárga pont jelzést tart a Baróti-hegység gerince fele. A megerőltető kapaszkodó után, felérve a gerincre átvált a kék sáv jelzésre és a lankás hegytetőn azt követi egészen a Vadas-tetőig. A közutat elérve beereszkedhetünk jobbra Sepsikőröspatakra (7,5 km), vagy balra Középajtára (11 km).

Aki nem rendelkezik kellő fizikai erőnléttel, annak a fordított útvonal ajánlott, tehát Vadas-tetőről Sepsiszentgyörgy irányába. A Vadas-tetőt Sepsikőrözpatak vagy Középajta irányából lehet megközelíteni. Kőröspatak Sepsiszentgyörgyről 6 km-re, míg Középajta Barótról 18 km-re található. Ha le szeretnénk rövidíteni a távot, akkor Sugásfürdőn tud letérni a jelzett útról.²²

8.12. Nemere Útja

A Nemere Útja zöld út a Felső- Háromszéki-medencében helyezkedik el. Összhosszúsága 230 km. Legmagasabb pontja 765 m, legalacsonyabb 515 m. A medencét megközelíteni Sepsiszentgyörgy vagy Brassó irányából lehet. Sepsiszentgyörgyről vonattal Kézdivásárhely irányába. A vasút több helyen is metszi a jelzett útvonalat. Megközelíthető autóbusszal vagy személygépkocsival is a 11-es (E574), illetve a 13A jelzésű országúton.

Neve a medencét uraló Nemere szél megnevezéséből ered. A Felső-Háromszéki medence a Kárpát-kanyar vonulatai közt elterülő Brassói-medence keleti része. Határait északon és a nyugaton a Bodoki-hegység, északkeleten a Nemere-hegység, keleten a Háromszéki-havasok, délen pedig a Bodzafordulói-hegyek képezik. A hegyek átlagmagassága 800–1000 m, a hegylábi dombságok 700-800 méteres magasságokkal, míg a medence 350–500 méteres tengerszint feletti magasságokkal rendelkezik. A látnivalókban nem szegény zöld utat két fő részre lehet osztani, a Kézdi- és Orbai-körútra. Előbbi körülbelül 150, míg az utóbbi 70 km hosszúságú. A 230 km

²² Forrás: Albert Zoltán, Kovászna Megye Tanácsa

összhosszúságú körút közel 50 települést összekötve 80 kúriát és több mint 30 borvízforrást és fürdőt érint. Akik nem elégednének meg ennyivel, lehetőségük van találkozni a vidék számos egyéb érdekességével is. A természeti értékek mellett találnak kedvükre valót az épített örökség, a hagyományok, szokások iránt érdeklődők is. Egy kis ízelítő a látnivalókból: Múzeumok: bélafalvi csürmúzeum, kézdivásárhelyi céltörténeti múzeum, Csomakörösön Körösi Csoma emlékszoba, Zabolán csángó néprajzi múzeum, Berecken Gábor Áron emlékház. Épített örökség: várromok Kézdiszentléleken, Bálványoson, Csernáton határában, Nagyborosnyón, Berecken. Kúriák: Tarnóczy–Mikes kastély Kézdiszentléleken, Apor-kúria Torján, Végh-kúria Csernátonban, Deák-kúria Lécfalván, Thúry–Bányai-kúria Tamásfalván, Mikes-kastély Zabolán, Kühnle-kúria Szentkatolnán, majdnem minden érintett településen található egy nevesebb kúria. Több védőfallal megerősített templom, műemlék is várja a látogatókat. (MÁRKOS, 2012)

9. Weboldal

Az Erdélyi Kerékpárút Hálózat weboldalát (www.bikeroute.ro) 2011 óta működteti a Cholnoky Jenő Földrajzi Társaság. Bartos-Elekes Zsombor és Bőjthe-Beyer Barna végezte az adatok feltöltését. A weboldal Joomla! tartalomkezelő rendszerre épül. Ez egy nyílt forráskódú tartalomkezelő rendszer. Különböző webes keretrendszerek alkalmazásából áll. Ezek segítségével könnyedén oszthatunk meg különböző típusú tartalmakat a világhálón. Az adatok tárolása MySQL-ben vagy egyéb típusú adatbázisban történik. A rendszert egy nagyobb közösség fejleszti. Úgy állították össze, hogy a lehető legtöbb igényt kielégítse és lerövidítse az üzembe helyezés idejét. Előnyei közé tartozik, hogy magas szintű hozzáférést biztosít a felhasználók részére. Átlátható adminisztrációs felülettel rendelkezik és egyszerű kezelésének köszönhetően kevésbé hozzáértő felhasználóknak is megfelelő. Egyre népszerűbb az internetes weboldalak szerkesztésében. 2006-óta több, mint 30 millióan töltötték le. Egyike a legtöbb nyelvre lefordított tartalomkezelőknek. Jelenleg 64 nyelven áll rendelkezésre, de ez a szám folyamatosan növekedik.²³ Az általam készített térképek és a hozzájuk tartozó leírások is mind elérhetőek lesznek a weboldalon a közeljövőben.

A térkép, mérete miatt, nehezen kezelhető a webes felületeken. Ahhoz, hogy átlátható és nagyítható legyen, egy Zoomify kiterjesztéssel illeszteniük be a hálózat weboldalába. Ez a kiterjesztés alapján véve a nagyméretű képet kisebb négyzetekre bontja, majd különböző felbontással jeleníti meg azokat. Lehetővé téve a felhasználó számára, hogy a kép bármelyik pontját bármilyen nagyítással megtekinthesse. Mivel egyszerre, csak egy adott képrészlet adott

²³ A Joomla weboldala: <http://www.joomla.org/>

felbontását jeleníti meg, nem kell mindig betöltsse az egész képet, ezáltal sokkal hatékonyabban és gyorsabban lehet böngészni és navigálni.²⁴

Ahhoz, hogy a leírás az utazó számára egy teljesebb képet mutasson, a fenti adatok még kiegészülnek az útvonalak GPS nyomvonalalaival, technikai adatokkal.

10. Összegzés

Dolgozatom egy hosszabb kutatói, terepezési és rajzolósi folyamat végeredménye. 2009 óta 5 alkalommal vettem részt kollégáim által tervezett kerékpárút kijelölésen, lebicikliztünk közösen majd 500 km-t, piros C-ket, zöld kerékpározót festettünk fára, kerítésre, villanyoszlopra, hídfőre, ház oldalára. Ezen kívül magam is bejártam és lehelyszíneltem némelyet azok közül, amelyekről nem rendelkezünk a szükséges információval, hogy naprakész információkkal és helyzetképpel tudjak szolgálni. Munkám 7 szakdolgozatot szintetizál, 7 különböző méretarányú, típusú, részletességű térképet von össze és a végeredménye egy két szelvényből álló 1:125 000 méretarányú térkép. Az alapokról, a teljesen fehér laptól kezdve, a víz- és úthálózatot át, a települések berajzolásán túl, az erdős területeket is körülrajzolva épül fel. Létrehozván egy egységes jelkulcsrendszerrel rendelkező használatra kész biciklis turistatérképet. Megtalálhatóak rajta a fontosabb természeti és kulturális látnivalók, kerékpározók számára fontos információk és persze a jelzett kerékpárutak pontos helyzete. Törekedtem a lényegre törő, rövid bemutatásokra, hogy a potenciális utazó azt elolvasva kedvet kapjon hozzá és a helyszínen ismerje meg azt. Eredményeimet hosszú- vagy rövidtávon útikönyv formájában szeretném megjeleníteni. A fent leírt útvonalleírások az útikönyvnek a tartalmi részét szolgálnák, a térkép mellékletként társulna és segítene a tájékozódásban. Ezen kívül mindez elérhető lesz a kerékpárút hálózat weboldalán is, a www.bikeroute.ro –n. A GPS nyomvonalak mellett letölthetőek a útszakaszokról készült szórólapok és egyéb dokumentumok.

Befejezésként meg szeretném köszönni az ötletet Pál Zoltánnak, a szakmai segítségnyújtást Bartos-Elekes Zsombornak és Bőjthe-Beyer Barnának és a leírások alapját szolgáló szakdolgozatok szerzőinek, nevük az irodalomjegyzékben található. Szép időt és jó kerekezést kívánok minden kedves olvasónak.

²⁴ A Zoomify weboldala: <http://www.zoomify.com/>

8.Irodalomjegyzék

BAKI Á. (2004): *Mountain Bike Rider*, Scholar Kiadó, Budapest

BÁNDI F. (2010): *Az Udvarhelyszéki Gyümölcsút megvalósításának tapasztalatai*, Bsc. szakdolgozat, BBTE Földrajz Kar, Kolozsvár

BÁRTH J. (1998): *Havasalja havasa-Tanulmányok a székelyvassági hegyi tanyák népéről*, kiadta a Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Székelyvassági Kutatócsoportja, Kecskemét

BARTOS-ELEKES ZS. (2007): *Bevezetés a térképészetbe*. Presa Universitară Clujeană. Kolozsvár.

BOÉR Á.(2011): *A zöldutak életciklusa. A borvízút újrafelfedezése*, XIV. Erdélyi Tudományos Diákköri Konferencia, május 13-15, Fineart Kiadó, Kolozsvár

CZELLECH B., PÁL Z. (2011): *The CO₂ driven Lobogo mineral water in Baile Chirui, Romania* in Collegium Geographicum 9., Ábel Kiadó, Kolozsvár

CZIMBALMOS J. (2011): *Kerékpáron Székelyföldről Szászföldre*, Bsc szakdolgozat, BBTE, Földrajz Kar, Kolozsvár

GÁLL A. (2011): *A Fenyő útja bekötése az Erdélyi Kerékpárút Hálózatba*, Bsc. szakdolgozat, BBTE Földrajz Kar, Kolozsvár

HAJDU Z. (2004): *Az Adorjánok völgye a nyárádmenti fenntartható fejlődés forrása*, Focus Eco Center, Marosvásárhely

KÓNYA Á. – KOVÁCS S. (1970): *A Rétyi Nyír és környéke*, kiadta a Román Kommunista Párt Kovászna megyei Bizottsága, Sepsiszentgyörgy

MÁRKOS Á. – ANDRÁS E. (2010): *Zöldútvonal tervezet Felső-Háromszéken*, Bsc. szakdolgozat, BBTE Földrajz Kar, Kolozsvár

MÁRKOS Á. (2012): *Nemere Útja zöldút térképe*, Msc. szakdolgozat, BBTE Földrajz Kar, Kolozsvár

MITITEAN R. (2007): *Rețeaua Națională de Trasee Cicloturistice din România* törvénytervezet, Bukarest

PÁL Z. (2010): *A székelyföldi kerékpárút-hálózat* in Erdélyi Gyopár, 65. évf., 4. sz. EKE, Kolozsvár

PAP I. (2010): *Nyikómenti kerékpáros tanösvény*, Bsc. szakdolgozat, BBTE Földrajz Kar, Kolozsvár

PÉTER E. (2010): *Kerékpárút létrehozása Pálpataka, Székelyvasság települések látványosságait érintve* Bsc szakdolgozat, BBTE, Földrajz Kar, Kolozsvár

SEBESTYÉN K. (2010): *Kerékpáros tanösvény Nyárádszereda – Erdőszentgyörgy – Székelykeresztúr vonalon*, Bsc szakdolgozat, BBTE, Földrajz Kar, Kolozsvár

Szőke O. (2010): EGY BICIKLIÚT, MELY NÖVELNÉ A NAGY-HOMORÓD MENTE VONZERŐINEK TÁBORÁT, Bsc szakdolgozat, BBTE, Földrajz Kar, Kolozsvár

VÁRADI P.P. - LÖWEY L. (2005): *Erdély, Székelyföld - Sepsiszentgyörgy és vidéke*, PéterPál Kiadó, Veszprém

VOFKORI L. (1998): *Székelyföld útikönyve I-II.*, Alexandra Könyvkiadó, Budapest

VOFKORI L. (2005): *Székelyudvarhely- Városkalauz*, Pro Print Kiadó, Csíkszereda

VOFKORI, L. (2004): *Utazások Székelyföldön*, Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda

ZSIGMOND E. (2004): *A kászoni Sós-kút-fürdő* in Erdélyi Gyopár, 2004/6. szám, EKE, Kolozsvár

8.1. Térképek

Bartos-Elekes Zs. (2009): Korondi Kerékpáros Tanösvény térkép

CIVEK Egyesület: Sepsi zöld út térkép

Hargita-hegység 1:60.000 turistatérkép, Dimap Kiadó

Márkos Á. (2012): Nemere zöldút térkép

Nemere-hegység 1: 60.000 turistatérkép, Dimap kiadó

Polgártárs Alapítvány és CsTTE: Borvízút térkép

8.2. Webcím jegyzék

A Joomla weboldala: <http://www.joomla.org/>

A Környezetvédelmi Minisztérium honlapján található adatbázis:
<http://www.mmediu.ro/beta/domenii/protectia-naturii-2/arii-naturale-protejate/>

A Polgár Társ Alapítvány Borvízútról szóló oldala:
<http://www.polgartars.ro/programok.php?id=19>

A Só útja hivatalos honlapja: <http://www.soutja.ro>

A Zoomify weboldala: <http://www.zoomify.com/>

Az országos statisztikai hivatal honlapja: <http://www.insse.ro>

Csíki Székely Nemzeti Múzeum honlapja: <http://www.csszm.ro>

Csíkszentkirály hivatalos honlapja: <http://www.csikszenktiraly.ro>

Európai Zöldút Szövetség honlapja: <http://www.aevv-egwa.org/>

Kovászna Megye Tanácsának hivatalos honlapja: <http://www.kvmt.ro>

Piricskei információs portál: <http://www.piricske.eu>

Polgártárs Alapítvány honlapja: <http://www.polgartars.ro>

Romániai műemlékek adatbázisa: <http://lexikon.adatbank.ro>

Romániai védett területek adatbázisa: <http://www.mmediu.ro/beta/domenii/protectia-naturii-2/arii-naturale-protejate/>

Szabó M. Attila helységnév adatbázisa: <http://szabo.adatbank.transindex.ro>

Székelyföld látnivalói: <http://7csoda.zoldszekely.ro>

Székelyföldi szálláshelyek: <http://www.szekelyfoldiinfo.ro>

Székelykeresztúr város honlapja: <http://www.keresztur.ro>

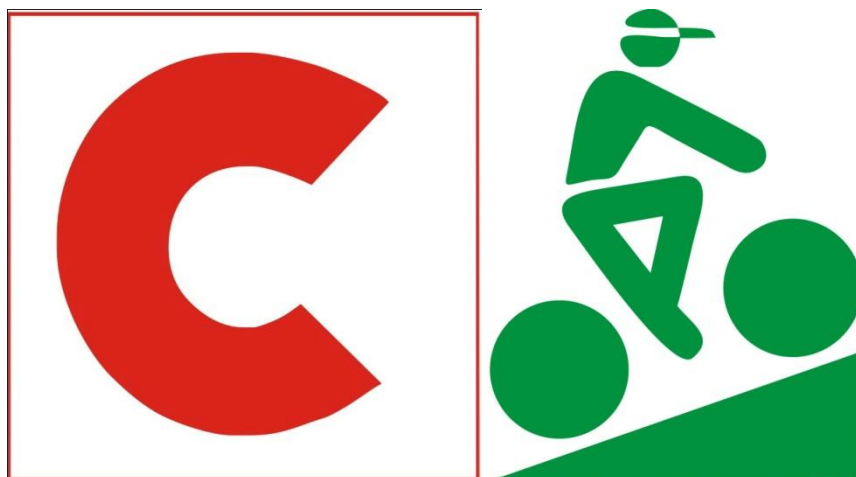
Szentegyháza honlapja: <http://www.vlahita.ro>

Szentegyházi termálfürdő honlapja: <http://www.termalfurdo.ro/>

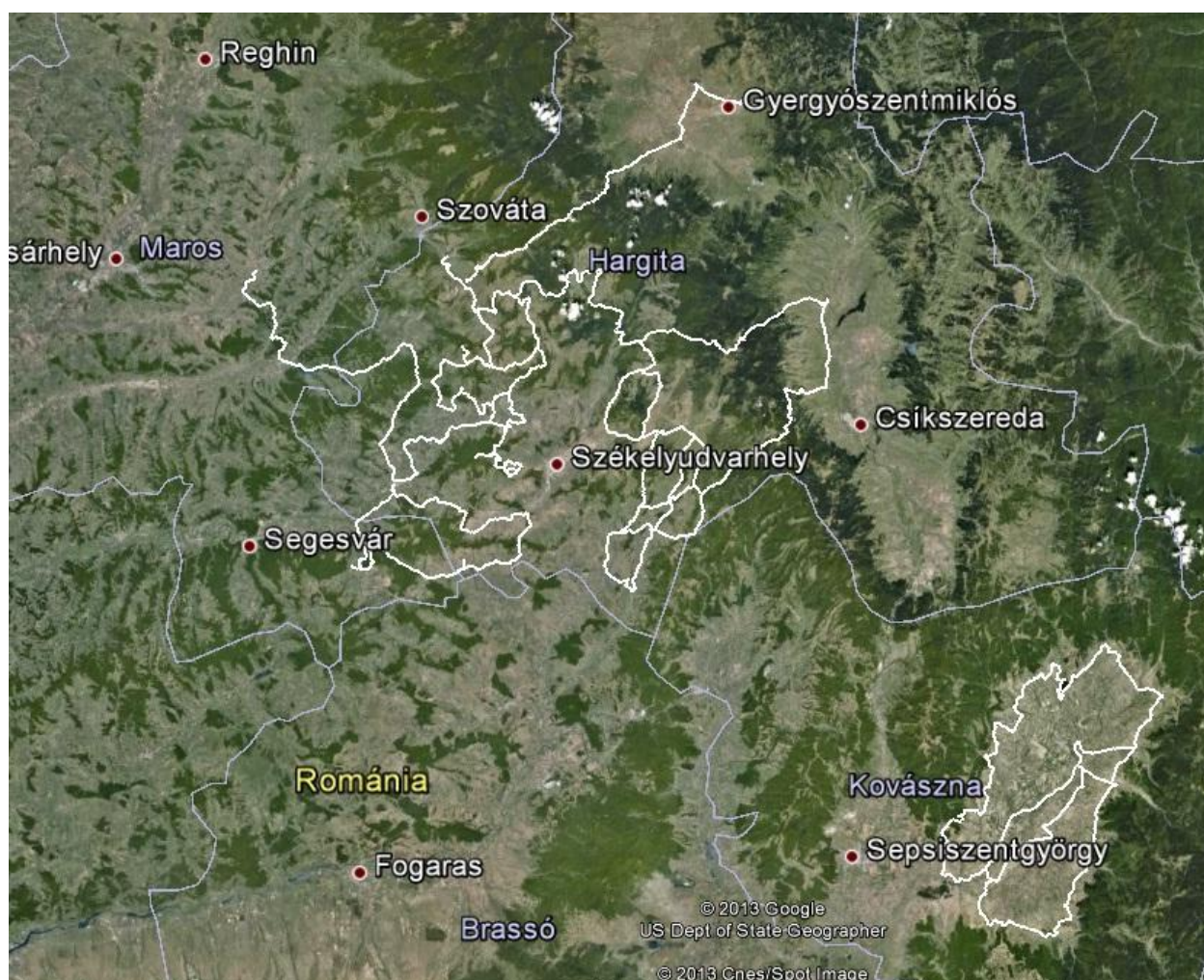
UNESCO Világörökségi Listája: <http://whc.unesco.org/en/list/596>

Vulticulus Társaság honlapja: <http://www.vulticulus.ro>

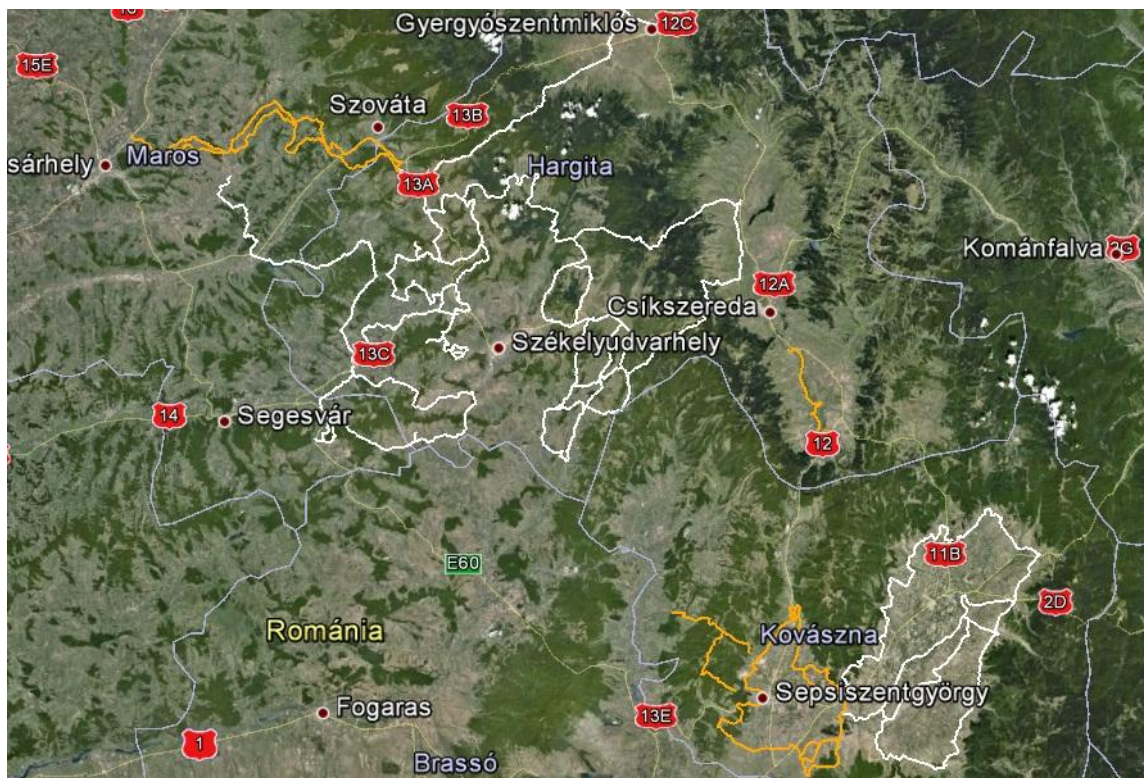
Mellékletek:

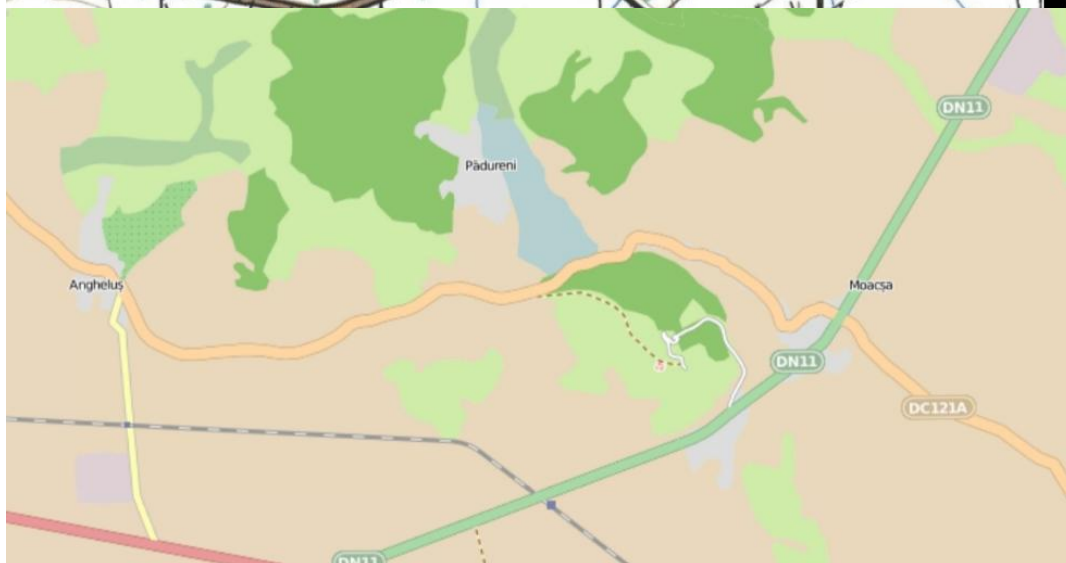
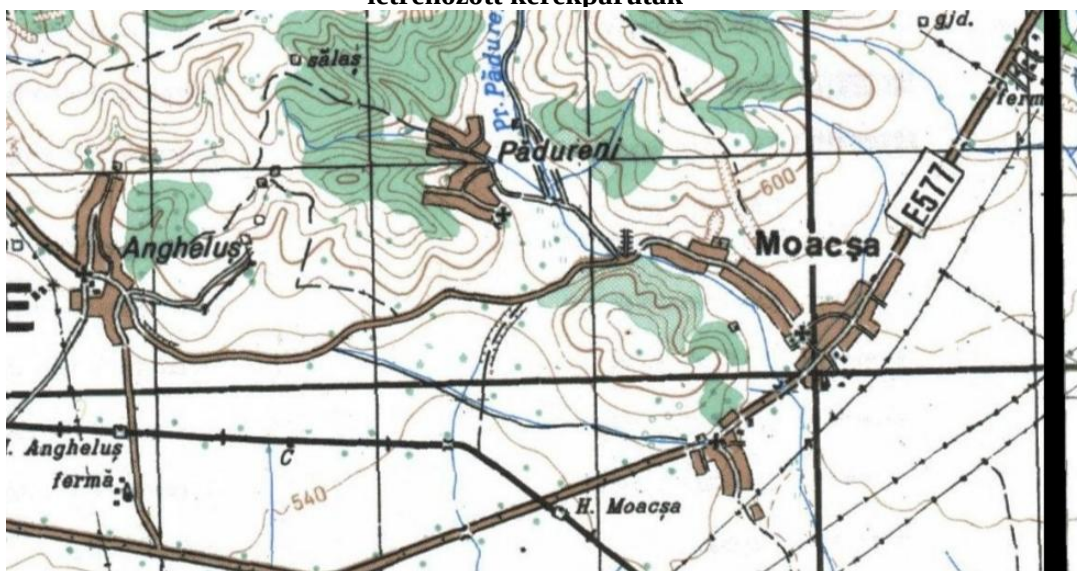
1-es ábra: Az egységes kerékpárút jelölések

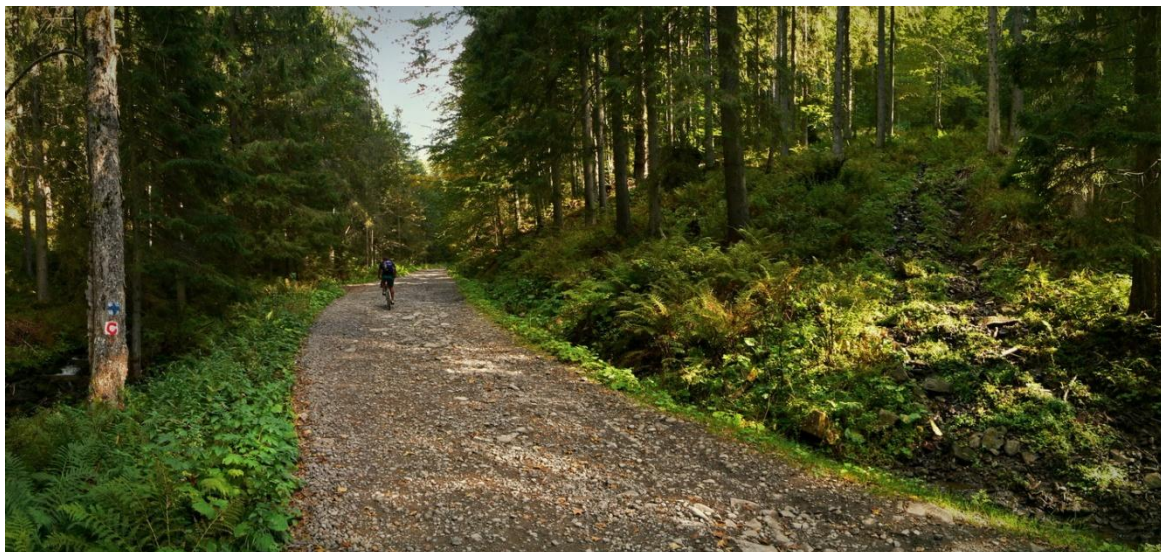
2-es ábra: A Cholnoky Jenő Földrajzi Társaság és a szakdolgozatok szerzői által kijelölt útvonalak

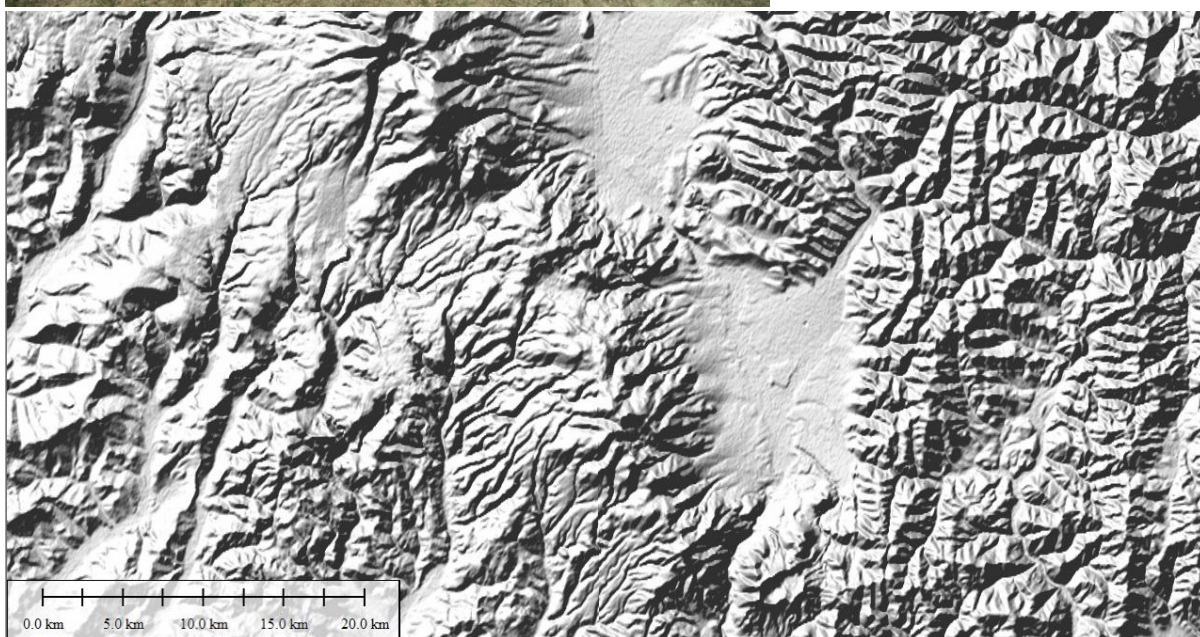
3-as ábra: Narancssárgával a Cholnoky Jenő Földrajzi Társaságon kívüli szervezetek által létrehozott kerékpárutak

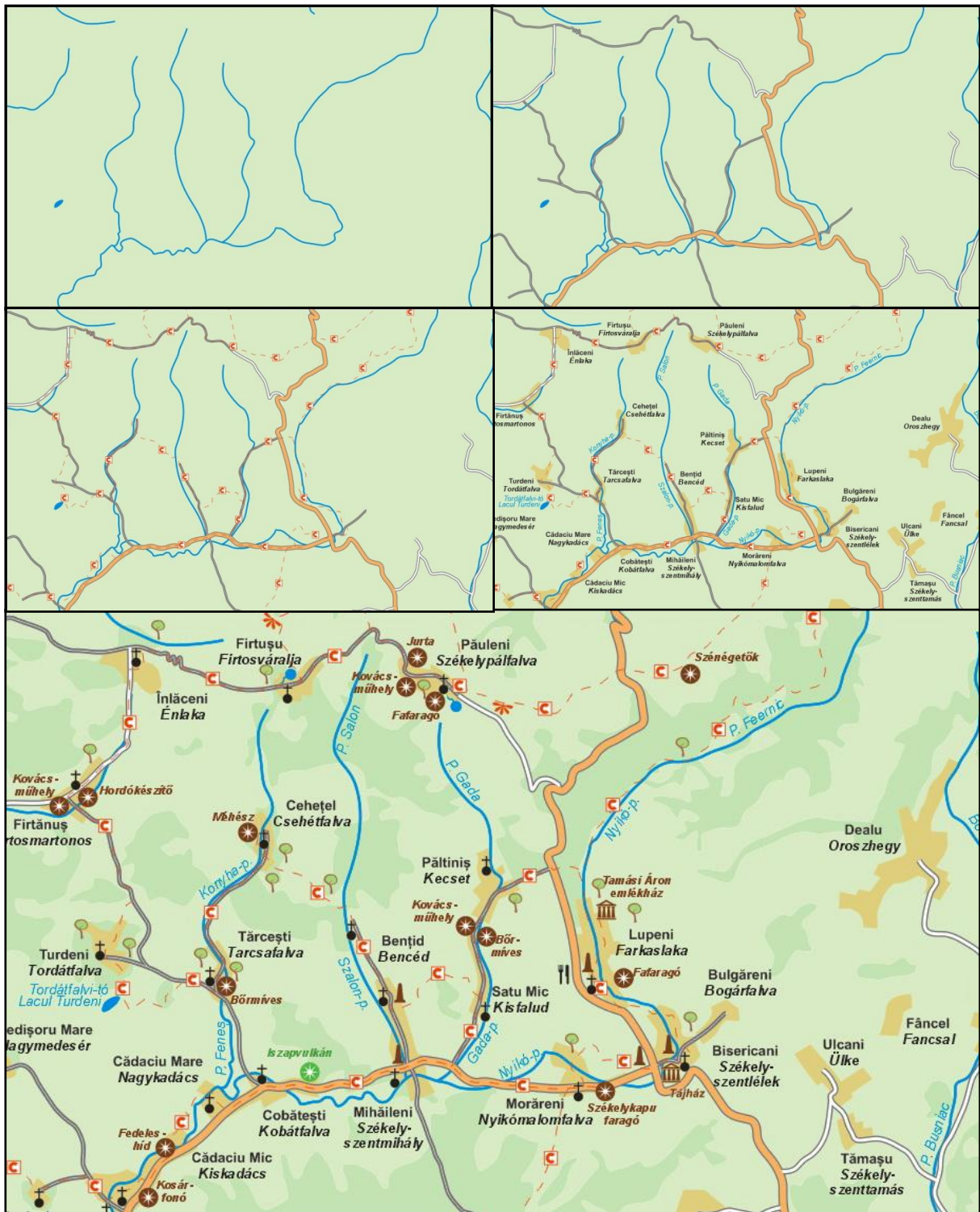
4-es ábra: '70-es évekbeli topográfiai térkép (fent) és OpenMaps térkép közötti különbség

5-ös ábra: Terepi helyszínelés a Madarasi Hargita irányába (fent) és a Nyikó mentén (balra).

6-os ábra: Domborzatmodell részlet

7-es ábra: Pillanatképek a térképrajzolás különböző fázisaiban

